

**Oratio academica in memoriam Hermanni Boerhaavii ... habita die IV
Novembris; An. MDCCXXXVIII / [Albert Schultens].**

Contributors

Schultens, Albert, 1686-1750.

Publication/Creation

London : A. Dodd, 1739.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/cakeqd2x>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

Sum Caroli Whibley

2,987/B

B. xxiv. Boe

1. The Eloge of Professor Boorhaave
by Mr Fontenelle - translated by
W Burton M.D. 1749.

2 Alberti Schultens Oratio Acade
in memoriam Hermannii Boorhaavi
1738

3 The Ancient Physician's Legacy
to his Country (by Dr Dover) 1738

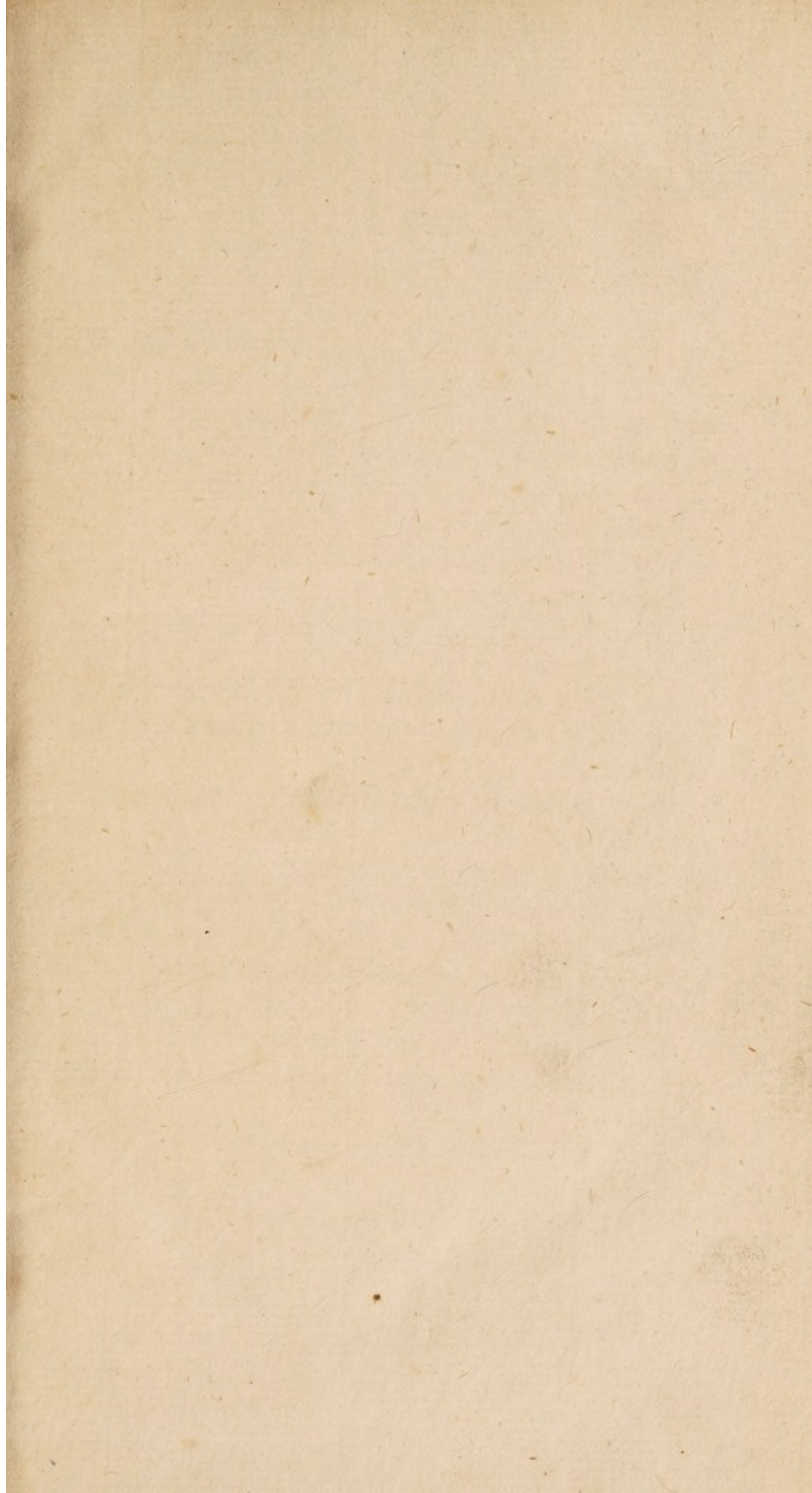
4. A Dissertation concerning
the use of Chisleton by Sr John Colbat

The House of Representatives
of the United States
in Session at Washington
the 1st of January 1800

Resolved That the
Secretary of the House
do publish the following
Resolution

Resolved That the
Secretary of the House
do publish the following
Resolution

Resolved That the
Secretary of the House
do publish the following
Resolution

BOOKS printed for HENRY LINTOT.

AN Account of the Life and Writings of
Dr. Herman Boerhaave. In Two Parts,
with an Appendix, by William Burton, M. D.

Smith's Compleat Body of Distilling.

—— Nature of Fermentation explained.

Practical Distiller.

Wyld's Practical Surveyor.

Laurence's Duty of a Steward.

Mrs. Kettelby's Receipts in Cookery and
Physick.

An Essay on Criticism, by Alexander Pope,
Esq; With a Commentary and Notes by Mr.
Warburton.

Brightland's English Grammar, with a cu-
rious Plate of thirteen Alphabets.

Trapp's Prælectiones Poeticæ. 2 Vols.

Welwood's Memoirs.

History of the Conquest of Mexico. 2 Vols.

King's History of the Heathen Gods.

Tom Brown's Works. 4 Vols.

Nicholson's Historical Library.

Rapin of Gardens. Translated by Dean
Gardiner.

Laurence of Fruit Gardens.

Keill's Astronomy.

Mrs. Rowe's Friendship in Death. 2 Vols.

—— Miscellaneous Works. 2 Vols.

Dr. Young's Estimate of Human Life.

Tanner's Notitia Monastica.

Digitized by the Internet Archive
in 2018 with funding from
Wellcome Library

<https://archive.org/details/b3054354x>

ALBERTI SCHULTENS
O R A T I O
A C A D E M I C A
I N M E M O R I A M
Hermannii Boerhavii
VIRI SUMMI.

(Const. 1 s.)

ARTIS SCHOLASTICAE

ORATIO

ACADEMICA

IN MEMORIAM

Hermani Boethavii

VIRI SUMMI

(Coll. 1. 6.)

ALBERTI SCHULTENS
O R A T I O
A C A D E M I C A
I N M E M O R I A M
Hermannii Boerhavii
V I R I S U M M I.

E X D E C R E T O
Rectoris magnifici et Senatus
Academici

H A B I T A

Die iv. Novembris, An. MDCCXXXVIII.

L O N D I N I :

*Prostat apud A. DODD, ad Insigne Pavonis extra
Temple Bar. MDCCXXXIX.*

ALBERTI SCHULTZII
OPUS
ACADEMICUM
IN MATHESIM
Hermannii Boerhavi
VARIISUMMA
EX DECRETO
Receptoris magistris et Senatus
Academici
HABITA
Die 14. Novembris MDCCLXXVIII.

LONDINI:
Prostat apud A. Dodd, ad Insigne Pavonis extra
Temple Bar. MDCCLXXIX.

L. S.

TANTUM est Nomen H E R-
MANNI BOERHAAVII,
ut semet cumulatissime laudet; atque
ipsum sibi omnia parentationis officia,
ad perennem seculorum memoriam,
praestet.

Hoc nisi esset, etiam in religioso ob-
sequio, temeritatis crimen effugere non
possem.

Nunc me haec solatur, & sustentat,
cogitatio; Talis Viri Laudibus nec ac-
cedere quicquam, nec decedere, quo
tandem cumque pacto Ei fuerit parenta-
tum.

Justa

Justa Ei perfoluta quae voluit, non
quae meruit.

Commentariolus Studiorum & Vitae,
in quo Cl. Defunctus summis fastigiis
strinxit quae ad Ordinem narrationis per-
tinebant, filum dedit; materiam nega-
vit, & subtraxit.

Donorum Largitor, ac Dispensator,
qui in BOERHAAVIO humanae
perspicientiae metam, & Eruditae gloriae
culmen, conspici voluit; Excellentiam
Viri in summis de se, Rebusque suis,
sensu fundavit.

Hinc quicquid Laudationem hanc di-
tissime instruere, & exornare, debuisset,
in illis annotatiunculis suppressum; mag-
noque silentio tramissum.

Id tantum ibi cum cura consignatum,
quod vel pietas in Parentes, & bene de
se meritos; vel Religionis & Veritatis
amor;

amor; vel gloria summi Numinis, sub-
duci non sinebant.

Insignes hae pericopae ut Lectorem
adverterent, eas majusculis literis a reli-
quo contextu distinxī, & eminere jussi.

His unicus Elogii hujus ornamentis ut
ausa, & conatus, hominis, diversiffi-
mum studiorum genus sequentis, do-
nentur, votorum meorum summa est.

Magnifice R E C T O R ;

Perillustres et Generosissimi Acade-
miae C U R A T O R E S ;

Nobilissimi et Amplissimi hujus Civi-
tatis C O N S U L E S ; J U D I C E S ; Quique
iis a Consiliis, et Actis ; Viri Gravissimi ;

Clarissimi omnium Doctrinarum Ar-
tiumque P R O F E S S O R E S , Collegae Ho-
noratissimi ;

Qui Tribunali Academico ab Actis es,
V I R Nobilissime ;

Qui Cl. Defunctum Necessitudine San-
guinis contingitis, V I R I Honorandi ;

Verbi Divini I N T E R P R E T E S summe
Reverendi ;

P R A E L E C T O R E S Eruditissimi ;

D O C T O R E S - omnium Scientiarum
Profundissimi ;

C I V E S , H O S P I T E S , suo quisque loco
Spectati, Honorati ;

Vos denique Flos Honorque J U V E N-
T U T I S Lectissimae, Spes magna Rei-
publicae, et Ecclesiae.

O R A -

ORATIO FUNEBRIS
IN
MEMORIAM
H. BOERHAAVII
PRINCIPIS MEDICI.

Memoriae proditum, quum *Marcum Aurelium Antoninum*, cognomento *Philosophum*, imperio Romano eripuissent Fata, primum quidem nuncium omnes ordines, aetates, domos, veris lacrymis, vero luctu, merfisse.

Sed quum deinceps Imperatorio funere elatus consecraretur, omnem planctum compressum, ejusque loco Gratulationem publicam coortam fuisse.

Nempe praecellens virtus, & non *Barba sapiens*, sed *Mens ac Vita Philosopha Viri*, qui in summo culmine Fortunarum, ac potentiae, sese *Temperantiae, continentiae, lenitatis, mansuetudinis, bonitatis* Eminens dederat Exemplum, hanc omnibus Fidem adfirmabat, *Marcum Antoninum* non nomine, sed *Re, Divum* factum; ac proinde magnitudinem ejus commune lacrymarum tributum aspernari: gratationemque potius immortalitatis deponere.

Subierat, credo, *Romuli* nepotes *Ennianum* illud:

Nemo me lacrymis decoret, neque funera fletu Faxit. Cur? Volito vivu' per ora virum.

Consimili cogitatione mentem quoque meam in magna hac solemnitate pertentari sentio.

Qui dies BOERHAAVIUM *fuisse* palam fecit, non *Academiam* solum, non *Civitatem*, non *Rempublicam*, sed *Universum Orbem*, ubicumque eruditioni pretium, & virtuti, magni justique mœroris implevit.

Dati ab aliis gemitus. Ab aliis piæ lacrimæ effusæ. A multis acerbiori dolori laxata fræna sunt.

Ab omnibus & *Honoris* & *Amoris* ea signa præbita, quæ pectoribus omnium alte impressam summam *Summi Viri* venerationem, testarentur.

Nunc in Templo Aeternitatis *Christiano ritu* consecrandus nobis, quem Magnum inter Mag-nos præsens ætas celebravit; ventura secula purioribus adhuc laudibus vehent.

Gratationis hæc materies, non luctus argumentum.

Obstupefcitis ad dicti audaciam. Edico tamen fidenter.

BOERHAAVIUM qui lugeret hodie, magnitudinem ejus ignorare mihi videretur.

Quum sive *vitam* spectemus, nihil ad *gloriam* illustrius.

Sive *Mortem*, nihil ad *Fidei* nostræ sanctissimæ *Triumphum* magnificentius, dari queat.

Utinam modo hanc laudum suarum excellentiam non ipse BOERHAAVIUS oculis vestris subductum

ductum iviffet : eum vobis *Laudatorem* affig-
nando, quem non sine ftupore hic adftare
cernitis.

Quidni? Ipſemet totus obftupeſco, cohorref-
co, contremiſco, ad provinciae mihi impoſitae
gravitatem.

Ei ferendo me imparem, ut omnes probe no-
viſtis, ita publice id profiteor, promulgoque.

Cur ergo humeros ſubjunxi ?

Quia Religio fuit tanti Collegae, & Amici,
vota, quae mihi non niſi poſt deceſſum innotu-
erunt, minuere.

Inverecundum quoque fuiſſet, ab Ampliſſ. Se-
natus in eandem voluntatem conſpirante conſen-
ſione diſcedere.

Extraordinariae designationis cauſam qui taci-
tus forte ſecum requiret, fruſtra fuerit, aliam ſi
mente concipiat, quam incomparabilem Viri
modestiam.

Gnarus ille, *Schultenſio* ſuo inacceſſa penitus
Miracula Doctrinarum in quibus principatum
tenuit, Narratorem vobis ſummifit, qui nihil
aliud valeret, quam ſimpliciter expromere, quae
ad *Historiam Vitae & Studiorum* pertinerent.

Talem ſi hominem nunc patienter audire
ſuſtineatis, omnium ordinum Aud. Humaniff.
venerationem, quam *Boerhaavio* piis pectoribus
dicaſtis, vos compleſſe, ac cumulafſe, gratus
praedicabo.

Maximus ille virorum, de quo dicere aggre-
dior, in lucem editus eſt *Hora prima nocturna ul-*

timi Decembris. Anno supra Millesimum, Sexcentesimo Sexagesimo Octavo.

Natale ei solum præbuit pagus *Voorhout*; suburbanus ferme *Almae* hujus *Musarum* sedis, qua *Harlemum* tenditur; ubi ad alterum lapidem amoeno situ, prospectuque, se offert.

Ibit in aeternos fastos non ignobilis alias locus, quod nascentem excipere meruerit, qui inter *Batavorum* numerosa & splendida decora tam magnifice emereret.

Rari, nobilisque, germinis fator *Jacobus Boerhaave*, *Ecclesiae Voorhoutanae* Pastor: Qui *Doctrinam Evangelicam* virtutibus vere Christianis, efficaci & vivo exemplo, quoad terras ostensus fuit, decoravit.

Hujus pater quoque, *Jacobus*, cum Avo *Carolo*, proavoque *Marco Boerhaaviis*, omnes cives fuere urbis hujus florentissimae, honestique ordinis Mercatores.

Eruditionis decus primus in Familiam intulit *Marcus Boerhaave*, *Jacobi* illius, unde noster lucis usuram accepit, patruus.

Hic *Ecclesiae Christi* in Civitate *Medeblicana* fidelem curam impendit, quin universum *Belgium* pietatis odore, quem *scripta Viri practica* spirant, replevit.

Horum majores e *Flandria* oriundi, gentilicio nomine *de Riviere* insigniti fuere.

Sed tales nunc bracteolas dignitatis avitae conquirere haud sane decorum esset in Viro, qui vel solus *Stemma* suum efficit, atque omni splendore exornat.

Justa tamen non perfolverem piis *Defuncti* Manibus, nisi *venerandi Parentis* effigiem modestis illis quidem, sed vivis lineis in commentariolo cursus vitae a Nostro expressam, in mediam darem.

En verba ipsa.

‘ Erat Hermanni Genitor Latine, Graece,
‘ Hebraice sciens : Peritus valde Historiarum &
‘ gentium. Vir apertus, candidus, simplex : Pa-
‘ terfamilias optimus amore, cura, diligentia,
‘ frugalitate, prudentia.

‘ Qui non magna in re, sed plenus virtutis,
‘ novem liberis educandis exemplum praebuit
‘ singulare, quid exacta parsimonia polleat, &
‘ frugalitas.’

Religio fuit vel literulam in *Elogio* hocce minuere, ut continuo sentiatur *Fortem forti procreatum*. Qui etiam in summis opibus paternum illud Frugale, Antiquum, a mollitie seculi intactum, ac vere *Socraticum*, illustriore adhuc exemplo *Batavis* suis repraesentarit.

Eodem generoso honesto incoctum pectus gessit *Hermanni* nostri genetrix *Hagara Daelder*, filia *Hermanni Daelder*, Mercatoris & Artificis, in urbe *Amstelodamensi*, peringeniosi : atque *Magdalenae du Bois*.

Florens Avi, Aviaeque, domus, haud exigua ornamenta addere possent nostrae *Laudationi*, nisi omnia omnium decora unum *Defuncti* nomen expleret, atque quicquid tralaticii est honoris mittere juberet.

Veneranda Nostri mater, maritum, cui juncta fuerat 10 Jul. 1663. sex liberis auxit, praeter *Hermannum*, feminei sexus.

Harum nonnullae mox defluxere.

Earum quae supervixere una, natu minima, *Maria*, matrimonium tenet *Christoph. Wreede*, Mercatoris *Hamburgensis*, cujus filiam nuper domum deduxit Nobiliss. *Mauricius*, qui *Hamburgi* ad negotia *Belgii Foederati* tractanda, cum dignitate *Excellentis Reip. Administris*, residet: magna jam ornamenta meritis; majora promeriturus.

Altera *Margareta*, vidua *Jac. Kaau*, *JCti*, & *Medicinae Doctoris Celeberrimi, Hagae Comitum*, quem inde ab Anno 1728. luget, nunc Fratre quoque amantissimo orbata, habet tamen quo se erigat, tum reliquae sobolis dignitate, tum quod magno gradu ad Patris & Avunculi gloriam confurgere videat nobile par Fratrum, *Aesculapiae* artis laurea insignem utrumque.

Horum alter *Herm. Kaau*, felici praxi inclarescens, praerogativa quoque gaudet honorificae hac in *Academia* oblatae conditionis.

Alter *Abr. Kaau*, id damni quod medio studiorum cursu in auditus sensu fecit, per Defuncti Nostri indulgentissimam bonitatem sibi compensatum laetatur, quippe qui tum ob praestantiam indolis, tum ob acerbitatem casus illius, meruerit in sinu velut *Boerhaaviano* ad sapientiam Medicam aliquot per annos corroborari.

Specimina egregia sui, quae tum *Orator* dedit in *Academia*, tum *Auctor* in *Orbe Erudito*, alias commemorabuntur (1).

Una cum quantivis pretii legatis, quibus uterque a Cl. Defuncto Honoratus (2).

Mira naturae potentia. Ipsam *Boerhaavii* nostri Matrem *Medicae* scientiae dulcedine ductam; ejusque cognitione haud perfunctoria imbutam fuisse reperio.

Haec consummatam sese virtute, pietate, diligentia, familiaris cura rei, Matrem familias praestans, crescenti Domui immaturo fato subducitur Anno 1673.

Eam ut a tanto vulnere recrearet Amantissimus Pater, *Julio* Anni insequentis in secunda vota concessit, sociamque sibi tori legit *Evam du Bois*, filiam Viri Venerandi *Jac. du Bois*, hac in Civitate *Verbi Divini Ministri*, & *Elandinae Geldorpiae*, cujus Pater & Frater quoque *Ministerium Evangelicum Amstelodami* ornarunt.

Hujus *Evae* mores sanctissimos, raram virtutem, amabilem indolem admirari par est, quod quum

(1) Sexto *Decemb.* 1737. sub praesidio Cl. *Burman* habita a praestantiss. juvene *Oratio* de *Gaudiis Alchemistarum*. Doctrinam & Facundiam adstupuit Univerfa *Academia*. Actio Nummo Aureo ab Ill. Curat. & Consl. honorata. Sub finem *Octobris* hujus *Anni* comparuit Eiusdem Viri juvenis opus elaboratissimum de *perspiratione Hippocrati dicta per univsum corpus Anatomice illustrata*. Ei superior illa *Oratio* adjecta.

(2) Magnificus *Anatomes* & *Chemiae* paratus, maximis sumtibus laboribusque congestus a Cl. Defuncto, cessit *Abrahamo*. *Thesauri scientiae, & experientiae: Adversaria*, scripta *Medica*, reliqua docta suppellex, ambobus concessa.

primi lecti reliquam quaternam prolem copiosiore adhuc partu adauxisset, *nunquam tamen internosci* potuerit, quibusnam nomine, quibusnam natura, Mater esset.

Tam *aequabili inter omnes amore dispertito*, ut eam conspirante tenerrimo adfectu tanquam *propriam Genetricem* dilexerint omnes.

Seque invicem germanissimo amore & tum complexi fuerint admirabiliter : & per omnem deinceps vitam prosequi non cessarint.

Secundus hicce torus cum quatuor Filiabus, quarum tres superstitant, *Eva, Sara, Jacoba*, dedit duos virilis sexus *Jacobum & Marcum Boerhaavios* ; ministerio sacro admovendos. Minor *Marcus Bredanae Ecclesiae* praefuit : *Jacobum*, nostra Civitas Sacrorum Antistitem veneratur.

Hujus pientissimae jam non Novercae, sed alterius Matris, eminentis virtus tam alte gratum Nostri pectus infederat ; ut post Patris decessum nunquam ab ea divelli sustinuerit ; Nutricia ei perfolvere conatus sit semper : Defunctam A. millesimo septingentesimo secundo veris lacrymis *deslerit : nihilque acerbius doluerit, quam quod tantis meritis respondere, dignamque vicem reddere non potuerit : summa semper ope nixus, fratribus, sororibusque, ex ea prognatis, beneficentiam maternam utcumque repensare.*

Tam sancta in domo natus, tam felici educatione ad omnem virtutis excellentiam, quam magna pueri indoles promittebat, animatus atque

que accensus, ut Flos Honorque stirpis Deo & Sacro Ministerio a Parente destinatur.

Eum in finem ipse *Latinae Graecaeque Linguae* elementa tenello adhuc *ad praecepta Vossiana* instillare. *Erasmi colloquia, Terentii fabulas*, explicare: Ad Fontesque eum ducere, e quibus aetas illa jam tum succo puriore *Latini* sermonis tingi debet, ut vivum ejus sensum intimis comibat medullis.

Graecis fundamentis cum alia, tum *Novi Test.* perpetua *Lectio, & Explicatio*, superstructa. Adjunctus hisce *Historiae Universalis* jucundus ille campus, & conspectus, quem *Christiani Matthiae Theatrum* pandit.

‘ *Cuncta haec eo Successu, ut undecennis Noster*
 ‘ omnibus hisce commode uti posset solus, ad re-
 ‘ gulas Grammatices utraque in Lingua prom-
 ‘ tus; nec minus Belgica Latine, quam Latina
 ‘ Belgice vertere gnarus: Quin Libros, qui in
 ‘ Origines verborum inquirunt, atque interiora
 ‘ vocum sensa exponunt, scitule intelligens.’

Felicia enim vero humaniora, atque adeo Doctrinas omnes, quae ab hac tinctura colorem ferme trahunt, si, qui *Academica spatia* ingrediuntur Adolescentes, eo jam interioris gustus pervenissent, quo Nostrum a sapiente studiorum Auspice perductum videtis.

Minus certe sic mirum, si tanta indoles nativis stimulis sese acuens, suisque semet incitamentis urgens, tam fidum & firmum nacta Ductorem, eo escenderit fastigii, unde cuncta secula Admiratione sui complebit.

Divisis interim temporibus corpus quoque leniori agriculturae exercitio durare solers Pater, atque ipso labore animum lassari nescium ad studia reficere.

Manfit per omnem vitam Nostro ejusdem laboris & suscipiendi amor, & sustinendi vigor, atque ad Herculeam quandam firmitatem nervosissimam artuum compagem corroboravit.

- - *Adeo a teneris insuescere multum est.*

Silentio hic praeterire nefas, quod in se haud ita magnum, momentum tamen tulit ad studiorum deinde inclinationem.

Nempe circa duodecimum aetatis annum corripuit Nostrum *Ulcus malignum, quod femur laevum depascens, Medicinam & Chirurgiam pertinaciter eludebat.*

Morbo, remediisque simul, divexato, & diris doloribus confecto Nostro, molestum praecipue accidebat, ardoris in literas per sane diuturnum, sufflamen.

Non perfanatum certe malum, nisi anno demum *Octogesimo quinto.*

Quando relictis Medicis ipse *sale & lotio* continenter illud fovendo, tandem evicit.

Adjectum a Nostro, 'se hac occasione, proprio dolore coactum, primum de studio Medicinae cogitare coepisse.'

Adstupetis casui, & vim Genii non sine admiratione auribus accipitis.

Adstupetis praesertim profundum illud Providentiae; quae malum, quod BOERHAAVII pueri
feli-

felicissimum ingenium in herba opprimere minabatur, convertit in primum velut semen laetissimae segetis, & messis copiosissimae, quae ad Medicam artem ab altero hocce *Aesculapio*, aut *Hippocrate*, redundaret.

Ut, inter initia morbi, praesentiori Medicorum ope uti, simulque studia inchoata persequi, liceret, A. 82. superioris seculi *Leidam* a Venerando Parente deducitur, Rectorique Scholarum *Wigardo Wynschotano* sistitur, exploraret, cuinam classium frequentandae Nostrum idoneum censeret.

Ille palaestram hancce ingressuro assignat quartam Scholam; unde curriculo semestri primo praemio honestatus adscendit in quintam.

Rursus post sex menses aliam palmam reportans, in supremam transcribitur classem, jam *Academiam* prospectans & anhelans.

Sed O volucres Mortalium res opeisque!

Tertium hoc semestre, quod libera *Musarum* spatia Adolescentulo aperire debebat, omnem *Academiae* attingendae spem ferme succidit. Namque 12 Nov. 1683. optimus genitor praemature terris surreptus, funeram vere domum, viduam, novenamque sobolem, in qua natu maxima sedecim annorum, desolatam reliquit.

Ardens tamen in studia Noster, vitamque sibi haud vitalem ducens, si *Musarum* sinu avelletur, a *Curatoribus* suis impetrat, ut quoad *patrimonium* sufficeret, cursum susceptum prosequeretur.

Adflictus, & naufragae ratis inftar ja&ctatus, fortuna tamen fua major, Brabeion femestris diligentiae denuo in Schola Re&ctoris aufert.

Et jam *Academiam* ingredi potuiffet, mense Febr. 1683. nifi ob *debilitatem femoris* praeoptaffet *aliud* adhuc *semestre* *sub fructuofa* Do&ctiff. *Wynfchotani* disciplina *contineri*: unde sub initio novi anni *Academici* novo decoratus praemio in novum promicuit ftadium.

Rapidiffima haec celeritas manifefto indicio eft, tam fidam firmamque a Beato parente datam institutionem, tam fortem ac fidelem a Noftro navatam operam, ut jam tum, quum *Leidam* primum adduceretur, Re&tori Magnifico fifti potuiffet, vel tredecennis, ad Album Studioforum nomine BOERHAAVIANO tanquam infigni gemmula honeftandum.

Raram ingenii, virtutisque, indolem, magnum quid minari cernens Vener. *Jac. Triglandius*, Amicus Paternus, *Ecclefiae* hujus tunc paffor, brevique poft *Theologiae* quoque docendae in *Academia* admotus, Adolefcentulum cum ipfe fingulari amore complexus eft, tum *benevolentiam* ei conciliavit *generofam, constantem, & Paternam*, Viri Ampliff. *Danielis van Alphen Simonis* F. quem maximi quos Civitas & Respublica dant honores ita illuftrarunt, ut non minorem iisdem splendorem mentis celfitudine circumdederit.

De horum confilio dedit fe Disciplinae Cl. *Senguerdii*, ex quo *Dialectica, Metaphyfica, Phyfica, ufum Globorum, & Politica*, incredibili velo-

velocitate arripuit: *Quinquies* propterea ab hoc praefide in *Cathedram Academicam productus*.

In *Graecis Latinisque* ducem habuit *Celeb. Jac. Gronovium*.

Itemque *Cl. Ryckium* in *Latinis, Rhetoricis, Chronologicis, Geographicis*.

Hebraica & Chaldaica ab harum literarum scientissimis *J. Triglandio & Car. Schaaf* accepit.

Omnia eum in finem, ut *Sacra*, quibus dicitus erat, ex ipsis *Fontibus* haurire posset, neque obnoxiam alienae auctoritati gereret fidem.

His dies noctesque impendens, *Mathesios utilitatem, necessitatemque, persentire* coepit.

Ei leviter se dedit Anno 1687. mox *dulcedine prolestante* se penitus in eum immerfit, per *Geometriam, Trigonometricam, eorumque praxin, prope-rans ad Algebraam*.

Hanc Anno 1689 ineunte ex sapientissima *Doc-trina Magni Volderi* affecutus, in amorem excellentis studii, *quod mirifice ingenio ejus placebat*, exarsit, ‘*Synthesin Geometricam veterum admirans maxime, & excolens, ad augendum vim intelligentiae. Analysin recentiorum ad usum nova inveniendi.*’

Eodem anno 1689. qui *Vigesimus primus* aetatis, praefide *Cl. Gronovio* *Eruditionis & facundiae specimen* dedit, habita *Oratione Academica* qua probabat, *bene intellectam a Cicerone, & confutatam, sententiam Epicuri de summo bono*.

Profundum Argumentum, cujus discussio non nisi a magno ingenio suscipi potuit. *Copia dicendorum illyc digredi vetat.*

Munifica

Munifica Procerum liberalitas *Aureo nummo* actionem cohonestavit.

‘ *Anno 1690, Philosophiae laurea insigniendus,*
 ‘ *disputationem inauguralem habuit de distincti-*
 ‘ *one mentis a corpore.*

Jugulat ibi, praeter alios, quos missos facio, *Epicurum* ejusque *Hyperaspistam, Hobbesium.*

Jugulat in primis *Spinosam*, Daedalum illum implicatissimi Atheismi Architectum, & quidem tam secante acie, tam valido rationum nervo, ut in Adolescente virilis jam tum brachii ad tales pugnas robur admirari sit, cum sensibus *Christianam unctiorem* unice redolentibus, quae ex nupera *Dissertationis* illius lectione recenti adhuc vigore mentem hilarat.

Promotorem egit *Cl. de Volder*, quem a *BOERHAAVIO* nostro coli, observari; ut ipse vicissim *BOERHAAVIUM* in oculis, in sinu, gestabat, non laeto omnes oculo adspiciebant.

Habetis fundamenta in solido jacta, ad *Theologicam* sapientiam felicissime exaedificandam.

Hanc ut consummaret *Jac. Triglandio, Frid. Spanhemio, Joan. Marckio*, magnis Ecclesiae & Academiae Luminibus, assiduam se dedit.

‘ *Illustrationes Antiquitatum Hebraicarum ex*
 ‘ *Triglandio insuper, & Historiam Ecclesiasticam*
 ‘ *ex Spanhemio avidus combibat.*

Theologicum certamen in publice, praefide eodem *Spanhemio*, sustinuit.

Linguae *Hebraeae, Chaldaeae, Graecae*, juxta peritus, non e *versionibus*, sed ex *Fontibus* sapere

vole-

volebat, eumque in finem tam *Hebraeum*, quam *Graecum*, codicem legendo conterebat.

‘ Jungebat his exercitiis quotidianam Patrum
‘ lectionem, secundum Chronologiam, a Cle-
‘ mente Romano exorsus, & juxta seriem secu-
‘ lorum descendens: Ut Jesu Christi Doctrinam
‘ in N. T. traditam, primis Patribus interpre-
‘ tantibus addisceret.

‘ Horum simplicitatem sincerae Doctrinae,
‘ disciplinae sanctitatem, Vitae Deo dicatae in-
‘ tegritatem adorabat.

‘ Subtilitatem Scholarum Divina postmodum
‘ inquinasse dolebat.

‘ Aegerrime tulit, Sacrorum interpretationem
‘ ex sectis Sophistarum peti; & Platonis, Arif-
‘ totelis, Thomae Aquinatis, Scoti; suoque
‘ tempore Cartesii, cogitata Metaphysica adhi-
‘ beri pro legibus, ad quas castigarentur sacrorum
‘ Scriptorum de Deo sententiae.

‘ Experiebatur acerba diffidia, ingeniorumque
‘ subtilissimorum accerrima certamina, odia,
‘ ambitiones, inde cieri, foveri: Adeo contraria
‘ paci cum Deo & Homine.

‘ Nihil hic magis illi obstabat; quam quod
‘ omnes asserant sacram Scripturam *ἀνθρωποπαθῶς*
‘ loquentem, *θεοπροπῶς* explicandam; & *θεοπρέ-
‘ πειαν* singuli definiant ex placitis suae Metaphy-
‘ fices.

‘ Horrebat, inde Dominantis sectae praevalen-
‘ tem opinionem, Orthodoxiae modum, & regu-
‘ las, unice dare juxta dictata Metaphysicorum,

‘ non

‘ non sacrarum Literarum ; unde tam variae
 ‘ sententiae de doctrina simplicissima.’

Ipsa Magni & Magnanimi nostri BOERHAAVII
 verba vobis annumerata & appensa sciatis A. A.
 H. H. cujus Ego sanctissimos hosce sensus de-
 veneror : meditandum Sapiantibus tradens, quan-
 tum interioris Medullae iisdem inclusum.

Quid interim excellentem hanc indolem, igne
 coelesti inflammata, ab Animarum cura, cui
 se sacrarat, ad Corporum traduxerit medicinam,
 jam tempus est, ut secundum diversos, quibus
 hoc effectum, gradus, exponam.

Qui sacrilegum censebat cruda in sacram Ca-
 thedram studia propellere, jam consumto ferme
 in longius curriculum *Academicum* patrimonio,
 nil honestius judicavit, nil ingenuo dignius pec-
 tore, quam sua sibi industria ea procurare ad-
 minicula, quae ad optatam Eruditionis & Sapien-
 tiae *Theologicae* metam ipsum perducere possent.

Mathematica igitur, in quibus potens erat, pol-
 lensque, *Lectissimis juvenibus tradere* coepit, &
 primos illos radios fundere, qui tantum deinde
 splendoris non huic solum *Academiae*, sed uni-
 verso orbi Erudito, infundere deberent.

Id confestim ei claritatem cum applausu &
 favore concilians, admirabili isti Amicitiae oc-
 casionem praebuit, qua Vir Illustris *Job. van*
den Bergius ad *Reipublicae & Academiae* com-
 moda tutanda, promovenda, cumulanda, natus,
 BOERHAAVIUM nostrum, atque adeo multis
 magnisque vinculis suum, constantissime com-
 plexus est.

Nempe,

Nempe, per Ampliff. huncce Virum, qui tum Illuftri confeffui Curatorum ac Confulum ab Actis erat; Eorundem nomine demandata fuerat juveni inclarefcenti provincia, ut *Codices MSS. Bibliothecae Voffianae*, magno pretio ex *Anglia* ad fplendidum *Bibliothecae publicae* incrementum comparatos, conferret cum Catalogo, ad cujus indicium animofiffime fuerant coëmti.

Singularis diligentia, accuratio, fides, qua id negotii a Noftro confectum, principibus Viris placuit, ac praefertim propius infpecta Virtus BOERHAAVIANA, fic animum Generofiffimi *van den Bergii* implevit, ut de Viri Fortunis conftabiliendis omni ratione fibi cogitandum duxerit.

Hae ut plus una ancora firmarentur, igneam erectae mentis vim, quam fulminis inftar pervadere cernebat quicquid tetigiffet, ad *Medicinae* ftudia *Philofophicis & Theologicis* adjicienda cohortatur.

Emicuit ergo tandem, tanto hocce Hortatore, in recessu pectoris delitefcens adhuc femen, & omnibus illis praegreffis difciplinis praeparatum, foecundatum, ac maturefactum ingenium *Medicum*, tantum ex feffe jubar daturum, quantum orbem necdum colluftrarat.

Erupit, inquam, maximus ille genius, atque in artis *Aefculapiae* adyta fua feffe *Minerva* penetrare decrevit exemplo inimitabili, fidemque vix inventuro.

Certe auribus veftris non credetis, fi vobis confirmaro, *nullum* a Noftro *Medicinae* auditum

professorem, nisi Cl. Drelincurtium, paucis vicibus, paulo ante fata.

Ab *Anatomia* ergo novum hunc volatum exorsus, sibimet Dux & Auspex, *Vesalium, Falloppium, Bartholinum* diligentissime versat. Corpora brutorum crebro quoque incidit, oculum Geometricum tremulis spirantium adhuc animalium visceribus inferens. Interfuit etiam publicis *Cl. Nuckii* in *Theatro* dissectionibus sedulus.

His succinctus, *Veterum Medicorum Lectionem* suo sibi praesidio, ductuque, aggreditur, secundum temporum, quibus vixere, seriem; atque initio facto ab *Hippocrate*, quicquid *Graecia* nobilium in *Arte* scriptorum asservat, cum *Latinis* quotquot extant, accurate perlustravit.

Hoc in cursu cito deprendit, posteriores omnia bona sua *Hippocrati* debere. In hoc solo ergo diu substitit. Hunc legendo, excerpando, digerendo, in systema redigendo, ac commeditando concoxit; in venasque infusum totis hausit medullis.

Recentiores deinde eodem impetu percurrens, stetit in *Sydenhamo*, quem pluries, semper avidius, excussit.

Arduus hic, ardensque, conatus, quo Arcem *Medicinae* conscendere suismet viribus nitebatur, ad *Chemiā*, Naturae clavim, Miraculorumque ejus internunciam, Nostrum rapuit. Hanc dies noctesque exercuit: Eaque auspiciatus est molimina, quae celsum *Arti* culmen imponerent.

In *Botanicis* praeterea, illo florentissimo paratu Medentium ope *Florae Hermannianae*, quem tamen ipsum non audivit, insignes cepit progressus,
affiduae

affiduae *stirpium lustrationi* in *Horto Academico*, crebros in *tesqua*, in *agros*, excursus adjungens, ut quae in *Libris indefessus* legebat, oculis, manibus, sensibus omnibus, anhelans *fessusque* contrectaret.

Jam renunciaſſe prioribus votis, in *Medicorumque castra* totum tranſiſſe, abrupto omni nexu *Theologiae*, creditis juvenum BOERHAAVIUM.

Fallimini Aud. omnium Ordinum Spectatiſſimi.

Altior paternae voluntatis veneratio pium pectus infederat. Sanctior quoque ignis erat, quo se Deo, *Ecclesiaeque*, dicarat. Ergo cum omnibus hiſce laboribus, *Mathematicis Phyiſicis, Chemicis, Anatomicis, Medicis*, non deſtitit *urgere Theologica*.

‘ His autem abſolutis, prius voluit *Medicinae Doctorem* creari. Dein cogitabat legitime ambire facultatem concionandi, pro impetranda ſtatione *Eccleſiaſtica*.’

Ni verba ipſa, *Defuncti manu conſignata*, Vobis redderem, incredibilia loqui viderer. His addere liceat ſimile veritatis pondus ex ore *Illuſtris van den Bergii*, cui venerabundus publicas rependo grates, quod inter alia *Vitae BOERHAAVIANAE* ſecretiora, hoc ipſum quoque ſanctiſſimum ejus propoſitum mecum communicare dignatus ſit.

Semet ſimul *Auctorem, & Cohortatorem*, profeſſus : Ut ſic *Animarum Corporumque Medicinam* pulchro connubio ſociaret.

Stupetis Auditores Humanissimi. Audite quod vehementius vos attonabit.

Maximo BOERHAAVII animo, pura ac celsa omnia spiranti, sedebat, ante quam Sacris initiaretur *Orationem habere in Academia* in qua disquireret, ‘ Cur olim ab indoctis tam numerosi, ‘ hodie a Doctissimis tam pauci, Christiani facti ‘ sint.’

Magnitudinem Argumenti, mentisque *Christi* spiritu plenae, ipse Titulus declarat. Quo pacto tantam Materiam exequi valuisset, sentiunt, qui eodem Spiritu animantur.

Ad gradum interea in *Medecina* capiendum *Harderovicum* se confert, ibique ipsis *Idibus Julii* 1693. Doctor renunciatur.

Disputatio habita *de utilitate explorandorum excrementorum in aegris, ut signorum.*

‘ E Gelrica Academia Leydam reverso accidit infanti, nec opinanti, aliquid, unde praevidebat impedimenta ambituro Cathedram ‘ Ecclesiasticam.’

Dedi ipsa iterum verba BOERHAAVIANA, quibus, pro exaggeratione virtutis suae, velat, & quantum quidem in ipso, sepelit, quicquid hujus calumniae: Quam valde virulentam fuisse facile omnes intelligitis.

Falsissimum crimen, tanquam venenatum telum, juveni alta sapienti, & studia partium, ut Ecclesiae pestem, palam detestanti, intortum, nulli quoque dubitatis. Sed resciscere ardetis, quid tandem illud sit, tam grave, tam dirum, quod fortem ac constantem, si quisquam,
Virum,

Virum, a ministerio *Ecclesiae* devocarit, atque *Medicinae* totum tradiderit.

En casum! prout eum partim ex ore Defuncti cum alias, tum ante biennium fere, excepi; partim plenius adhuc ex fideli relatione Honoratiff. Fratris JAC. BOERHAAVII percepi.

In navicula affidente Nostro, inter quosdam sermo coortus de *Spinosae* sententiis Religionem omnem funditus eruentibus. Ibi non vera adversus subtilissimum illum & Mathematicum, ut videri vult, Atheum Argumenta promi, sed maledicta tantum ac convicia ingeri, quae Zelum proderent ignorantia unice armatum.

Muliebri genus disputandi quum semper improbasset Mascula Eruditio BOERHAAVIANA, non temperavit, quo minus sedate interrogaret Eum, quem animosius sese inferre cernebat, ecquid unquam *Spinosae Libros* oculis usurpasset? Tum vero ille ad silentium compulsus ringi, dentes collidere, faevas sub pectore iras coquere.

In angulo, extra conflictum, taciturnus quoque speculator sedebat.

Hic certamen brevi interrogatiuncula compressum dolens, nomen juvenis sibi ignoti, ad aures se vicini demittens, explorat. Relatum pugillaribus suis inscribit, & mox per omnes hujus civitatis circulos, & fessiunculas, diffeminatur, BOERHAAVIUM in *Spinosae* castris militare.

O calumnia! Quis Te pestium teterrimam peperit? Quis Te Terris flagellatricem luem infudit? Quis Religiosa etiam veste circumamicivit? Quis igne Orci succensam, Aethereis tamen flammis

mis ardescere, male credulis mortalibus persuasit.

Sed quo me atrocitas aufert importuni casus? Sustineo me, & BOERHAAVIANO candori hanc viridem in perpetuum necto Coronam, quod existimationis suae violatores non placidus tantum tulerit semper, sed etiam *prunis ardentibus capita eorum cumularit*; sic ut interiores Amici dictitare solerent, vexandum, raptandum, omnibus modis lacerandum esse BOERHAAVIUM, ut ex officioso, officiosissimus, atque in demerendi studia ardentissimus efficeretur.

Per mihi mirum interim haec ex vero enarranti accidit, quod quum in *Disputatione Philosophica inaugurali, de Distinctione mentis a corpore*, Arcem ipsam *Spinosismi* verberasset, atque universum *Atheismum* diruisset funditus, tam insana criminatio sanum quemquam adflare, atque a Juvene tantis donis, bonisque, sese commendante, abalienare potuerit. Factum tamen, & multorum mentes finistris suspicionibus contactas, atque subulceratas, ab illo tempore expertus est. Sic ut consultum haud duceret, fluctibus illis ulterius sese committere, quum tranquillum haberet portum vitae, in quem plenis velis invehi liceret.

Huc ergo adspirante Amicorum constantium aura, nunquam sopita, nunquam remissa, *Alphenium Simonis, van den Bergium, & Triglandium* gravissimos hosce, ac certissimos, semper celebravit *Fautores*:.) Horum inquam conspirante favore huc totus conversus, Doctrinarum latifundia,

fundia, quae tam feliciter in *Mathematicis, Pby-*
sicis, Anatomicis, Botanicis, exercuerat, animo-
 fuis adhuc excolere Noster, in *Chemiamque* prae-
 fertim se immergere; atque ita ad *Hippocraticae*
Sapientiae culmen sua porro *Minerva* adspirare.

Suscepta quoque ad salutem aegrotantium *Me-*
dicinae praxis: ita tamen ut primordia neuti-
 quam *Galenii opes* desponsarent.

Nil desperandum pro in Juveni Doctore, si dum
 Limina adhuc frigeant forte, *Musaeum* calefaciat,
 & veros sibi sapientiae Thesauros, ad exemplum
 BOERHAAVII nostri, constipet, suo tempore tanto
 abundantius foenus reddituros.

Circa hoc tempus, ‘ lautis conditionibus, lau-
 ‘ tioribus promissis, invitatus, *plus vice simplici*, a
 ‘ Viro primariae dignationis, qui gratia flagran-
 ‘ tissima florebat Regis Gulielmi III. ut Hagam
 ‘ Comitum *sedem caperet Fortunarum*, declinavit
 ‘ constans. Contentus videlicet vita libera, re-
 ‘ mota a turbis, studiisque porro percolendis
 ‘ unice impensa, ubi non cogeret alia dicere
 ‘ & simulare, alia sentire & dissimulare: affec-
 ‘ tum studiis rapi, regi. Sic tum vita erat,
 ‘ aegros visere, mox domi in Musaeo se con-
 ‘ dere, officinam Vulcaniam exercere; omnes
 ‘ Medicinae partes acerrime persequi. Mathe-
 ‘ matica etiam aliis tradere. Sacra legere: &
 ‘ Auctores qui profitentur docere rationem cer-
 ‘ tam amandi Deum.’

Ad annum *millesimum septingentesimum primum*
 privata haec vita producta, quum *Illustr. van*
den Bergias nefas, ut erat, judicans, tantum *Me-*
dicinae,

dicinae, omnisque *Eruditionis*, Sidus *Academiae* non quantocyus inferi, atque vindicari, communicato cum *Ampliff. Alphenio Simonis* confilio, BOERHAAVIUM compellat, atque quid inter ipsos convenisset aperit.

Ibi Noster, pro incredibile *Modestia*, quae *Sapientiae* ejus pulcherrima semper comes adhaesit, *ambitionem* istam, sic vocabat scilicet, *longissime* a se *amovere*, atque adeo *Ampliff. van den Bergium* obtestari, deponeret istam cogitationem, neque se in Amico producendo exponeret.

Tu vero, perillustri *van den Bergi!* patere, ut per me nunc *Academia* meritissimas Tibi grates persolvat, quod in *Celebritatem* amica quadam vi prodire coegeris nimis demissa de se sentientem BOERHAAVIUM, atque exquisita, gravique, Tua commendatione effeceris, ut in locum *Cl. Drelincurtii institutionibus Medicis praelegendis* decreto *Generosiss. Curatorum & Consulium* ad-moveretur 18 *Maii* 1701.

Munus auspiciatus est *Oratione de commendando studio Hippocratico.*

Deprederat, hinc securitatem & oscitantiam, illinc fastum & arrogantiam, huic *Artis principi* honorem debitum denegare. Quin a limpidissimis illis Fontibus sacrata *Phoebo* pectora magnis auctoritatibus, atque exemplis, abduci.

Viri ergo fuit, & quidem Viri Fortis, huic sese torrenti opponere: Quique intime jam compertum habebat, gravissima *Naturae* ipsius *Ora-cula* in *Hippocrate* resonare, suum esse sensit,
 I illuc

illuc a ludentium ingeniorum commentis genuinos *Medicinae* Alumnos revocare. Id tanto *Doctrinae* & *Eloquentiae* Lumine dicam, an Fulmine, peractum, ut asseverare liceat, illum *Parentem Medicorum* in tranquillam possessionem Regni, unde per corruptores, oppressoresque, *Artis*, detrusus videbatur, sic esse vindicatum, atque restitutum, ut aeternam sibi in Arce sedem polliceri queat.

Quum autem Noster *in institutionibus Medicis Chemicis* interspergeret *observata*, *Hermetica* quoque *Sacra* cognoscendi cupido vehementior Auditores ejus incescit.

Tumultuariis experimentis vagans ad id temporis *Ars*, a BOERHAAVIO lucem tunc & legem ordinatae disciplinae accepit. Atque perpetuo deinceps benignam ad arcana Naturae Miracula facem praetulit.

Extorsere etiam Studiosi, acres sane Flagitatores, ubi semel in admirationem *Doctrinae* simul & *Doctoris* exarsere, ut *ad Historiam morborum, eorumque curationem*, praeluceret.

Crescens inter haec Viri Fama, & celebritas, *Groninganae Academiae* proceres advertit; atque BOERHAAVIUS A^o. tertio seculi ad *Professionem Medicinae* ibi ornandam invitatus.

Noster, suo more, simpliciter gratum pro honore oblato testatur animum.

Septemviris Academiae Curandae res per Ampliff. *van den Bergium*, Consulum tunc praesidem, innotescit.

Decernitur continuo honorifica aeris annui accessio, & *Professia Medica* quae prima vacet, (quinque tunc erant *Professores ordinarii*) ea BOERHAAVIO despondetur.

Occasione istac *Orationem* habuit 24 Sept. ejusdem Anni, de *Uso ratiocinii Mechanici in Medicina*.

Observaverat in cursu studiorum, partem *Matheseos*, quae corporum vires ex mole, figura, velocitate, *Archimedeo* radio metitur, *Mechanicen*, totam in *Medicina* praetervideri. Quum tamen ob *Fabricam corporis ad Mechanismum* contexti, & *Circulum Sanguinis*, ad easdem leges decurrentis, non infinitae tantum utilitatis sit, sed etiam absolutissimae necessitatis.

Animadverterat item, *Mechanices* imperitos, tum ex *Metaphysica* subtilitate, tum ex *Chemica* vanitate, ducibus *Paracelso*, *Helmontio*, *Tachenio*, aliis, absurdissima principia invexisse, indeque saevam malorum cohortem ipsi *Medicinae*, malorum depultrici, incubuisse. Haec somnia, ac deliramenta *Chemicorum*, ut a pomperiis *Hippocraticis* depelleret, in *Morboniamque* relegaret, simplicitatem *Mechanices*, & *Solidarum* ac *Fluidarum* partium aequabilem legem, oculis fidelibus subjecit.

Nobile hocce sapientiae BOERHAAVIANAE specimen quum hisce diebus percurrerem, feriit me *Argumentatio* adversus *Hermeticos* Nugatores instituta.

Ea quod instar *Radii solaris* detergere queat nebulas, quae oculis nonnullorum offusae ex *ultima*

Acti-

Actione, de Medici honore, servitute: Ubi profundus Orator ait, corpus mersum, suffocatumque, solo aëris in pulmones, adhuc integros, infusu ad vitam revocari posse: Meae Fidei ac Religionis fuerit, notabilem hanc periodum in lucem promississe.

Postquam ergo in secunda hac *Actione Academica, Mechanismi* ordo sapientissimus in solidis, fluidisque, declaratus, ita de fluidis profequitur.

‘ Haec illa sunt, quorum motu VITA, quorum libero per vasa lapsu sanitas absolvitur.

‘ Si liquida in vasis quiescant, habemus CADAVER.

‘ Ubi liber humoribus per canales conciliatur MOTUS, corpus VIVUM cernimus.

‘ Mollem consideremus hominem, qui salientis de vulnere cruoris spectaculo perturbatus, in animi cecidit DELIQUIUM.

‘ MORTUUM videmus; sed qualem? In quo cuncta solida SANITATI sufficiunt: adsunt & liquida; solus abest liquores in gyrum agens motus.

‘ Huic quacumque demum ope concutiantur nervi, ut MOTRIX cordis MATERIES fluat, redit statim, depulsa Mortis imagine, laetior Vita.

‘ Vita non modo; calor, rubor, agilitas, cogitatio, vitalis omnis simul redit Actio.

‘ Quid hic fermenti? In Chemicos jam insurgitur, adversus quos omnia haec praestructa.

‘ Quid salis pugnacis? Quid olei, spiritusve, nascitur, aut perit?

‘ Excepto motu neque additur, neque demitur quicquam.

‘ Vita tamen amissa ipsa redditur (3).

Jam manibus ipsis palpatis A. A. H. H. universum hocce *Ratiocinium*, quod concisius ultimae Orationi insertum, esse *Chemico-Medicum*, quo ut nil potentius ad *Nugamenta Paracelsistarum* confutanda, ita nil innocentius, & cum veritate conjunctius, dici queat.

(3) Non possum quin hic sub conspectum dem illustrem locum, quem *Institutiones Medicae Cl. BOERHAAVII par. 42.* mihi obtulere. ‘ Vitae Humanae nomine, hic loci, sensu pervulgato, intelligo eam corporis, quoad firma, fluida, conditionem, quae omnino requiritur, ut COMMERCIIUM mutuum inter MENTEM & CORPUS duret quodam modo aut queat restitui utcumque : Nec necesse fit id omnino tolli.’ Ad aurificis quasi stateram exacta verba.

Ejusdem Sapientiae illa quae *paragr. 27, 28.* extant : ‘ Ubi quum Distinctionem Mentis a Corpore, & Utriusque vitam, actiones, affectiones, diversas, mirabili tamen nexu inter se conjunctas, dilucide exposuisset ; ita excludit : Neque ex perspecta Mentis vel Corporis natura, quatenus ab humana intelligentia cognita habetur haecenus, intelligitur ratio, qua agere in se mutuo, vel pati a se mutuo, queant.

‘ Siquidem haec sola effectum observatione ita constant, ut horum allegatio nihil explicet : Quin imo ubi Problema Medicum eousque solutum ut restet modo explicandum quomodo fiat haec relatio, (*scilicet qua Mens & Corpus mutuo in se agant, invicemque a se patiantur*) satisfactum erit quaesito : Quoniam ulterior inquisitio impossibilis : Et illa solutio Medico sufficiet.

‘ Ultimae quoque Metaphysicae, & primae Physicae, causae, Medico investigatu necessariae, utiles, vel possibiles, non sunt. Ut Elementa, Formae primae, seminum, & Motus origo, &c.’ Nil completius.

In-

Ingemisco proinde *Vanitati Scientiarum*; quae, quam magis crescunt, & radiant, tam magis imperitae criminationi patere solent. Pauci nempe intelligunt: omnes judicant, atque decidunt.

Jam novem ferme annos *Lectoris* titulo *Professoria* munia explerat summus BOERHAAVIUS, quum Cl. *Hottono* rebus humanis exempto *Professorio Medicinae & Botanices* sponte ad Eum devoluta 18 Febr. 1709.

Oratio *Inauguralis* celebrata 20 Martii.

Ea repurgatae *Medicinae* *facilem* afferebat *simplicitatem*.

Ibi eandem, sed variatis ictibus, incudem tundit, quam praecedentes *Actiones* resonare fecerant, adversus *Metaphysicos, & Hermeticos, Medicinae* temeratores.

Hi nempe non satis laudis, & admirationis, se habituros metuentes, si *simplicem Artem* Experimentis, & Ratiociniis, naturali evidentia nixis, profiterentur, maluerunt fuco illitam, atque cothurno incedentem *Scientiam*; quae plus ostentationis adferret, ut personata *Theatri Regina* videlicet, quam verae dignitatis, ac pulchritudinis, quali *Praesidem sanitatis* humanae praefulgere par erat.

Ut autem ea vere magna, & pulchra simul, quae *Naturae* genuinam vim, ac faciem, offerunt; ita Magni tantum Viri, *Artem*, qua eminet, *simplicissimam* ac *facillimam* efficere & velle, & posse.

Admirabitur, qui Orationem hanc inspexerit, simplex illud figillum Veritatis, quo cuncta quidem Viri scripta impressa, nullum tamen distinctius, eminentiusque, quam haec ipsa *Repurgatae Medicinae facilis simplicitas*.

Solidum gaudebat jam *Academia* gaudium, in BOERHAAVIOQUE alterum terris *Hippocratem* adfulsisse mirata, Eum vinculis hisce jucundissimis sibi innexum triumphabat.

Viridarium quoque *Academicum* novo suo Praefecto exultans, laetius vernare, atque sibi promittere quod omnem praecedentem culturam, quantumvis laudabilem, exsuperaret. Haud ex vano sane: quum nullus annus abierit, quo non recentibus ridens foliis, vel dicam, spoliis undique Terrarum congestis renidens, eo excreverit opulentiae, ut conduplicato per solum BOERHAAVIUM plantarum numero, divitias suas capere amplius non potuerit, sed spatia sibi sua conduplicari postularit.

Geminam hanc Provinciam dum splendide ornat, Annus *Decimus Quartus* seculi humeris BOERHAAVII injuncta vidit *Academiae* onera omnia, quae *supremum* in ea *Honorem* circumfident.

Grave, & magnificum, munus tanto Fortis, Justi, Religiosi, in omnemque virtutem Excelsi pectoris robore gestum ut summa illa Dignitas non BOERHAAVIUM auxisset, sed per Eum splendore aucta esse, judicaretur.

Accrevit quoque *Medicinae*, eodem hocce anno, grande praesidium, quum 8. Augusti, in
locum

locum Cl. *Bidloi*, constitutus fuit *Collegii practici professor*.

Scilicet ad incredibilem *Medentum* utilitatem in *Nosocomio Academico* praemonstrari solet bis singulis hebdomadibus *Praxis* saluberrimae Artis, in aegrotantibus, quos publica ibi liberalitas benigno finu fovet.

Hanc *animam* esse *Doctrinae*; hanc *Hippocraticam* vere *Methodum*, quae *Scientiam* perpetua *Experientia* cumulat, atque consummat, omnes pleno mihi calculo consciscitis.

Una omnium vox concelebrat insignia incrementa, quae *Sapientiae Medicae*, etiam hac in parte, accessere per excellens *Collegarum* par, BOERHAAVIUM, & *Oosterdykium*, praxeos felicissimae miracula sempiterna.

Anno subsequente 1715. Fasces *Academicos* solemniter deponens Noster, de *comparando certo in Physicis* peroravit.

Orationem hanc, interioris *Sapientiae* medulla refertam, qui decies legerit, nova semper dulcedine se perfundi, novo fructu mactari sentiet.

Nempe gravissimam ibi sustinet disceptationem, adversus omnes omnium seculorum *Philosophos*, qui *pertaesi lentae indaginis Experimentorum*, ad *Naturam suomet indicio cognoscendam*; & magnifice opinantes de *intelligentiae suae perspicacia*, hanc *super Physicis consulere* maluere, & ex ingenii subtilissimi promptuario *Elementa sibi condere*, atque *principia rerum*, quam ingenuam *ignorationis* dare confessionem.

Quic

Quicquid Verustas, quicquid Recentior aetas, hoc in genere *Philosophiae*, quod ab *Experimentis* abit, ut *Magnum* coelo locat, hac Oratione fidit, atque ad immensitatem supremi Numinis, quae vel ex contemptissimo relucet capillo, vanescit.

Vincitur rationum lumine, demonstrationum pondere, *omnium Rerum principia omnino nos latere, solis autem sensuum observatis addisci illas earum dotes, quae experiundo noscuntur.*

Aut quae ex his, hac una via exploratis prius, *Geometrici* calculi firmitate eliciuntur.

Quid ergo in tanta puritate sensuum, *infiniti Creatoris* adorationem profundissimam spirantium; Lectorique simul infeminantium; inveniri potuit, quod Malignitas, Invidiae germana soror, & socia fidelis, carperet, roderet, infausto halitu adflaret?

Nimius splendor oculos praestinxit; & jam hebes pariter, ac caligans, acies, lucidissimo Scripto tenebras imputare debuisset.

Intolerandum quoque visum Professori *Theologo*, ac *Philosopho*, qui *Cartesianismi* unicum sese *Statorem* ferebat, indeque *Orthodoxiam* Fidei nostrae Sanctissimae suspendebat, *Orthodoxotaton* propterea *Cartesium* perpetuo appellitans: intolerandum, inquam, tali Viro, aliunde meritis suis non destituto, visum, quod *BOERHAAVIUS* Noster *Cartesium* in *Mathematicis* Maximum sine controversia agnoscens; ubi ad *Physica* deventum, *Cartesium* in *Cartesio* quaeri asseverasset: atque *Systema principiorum* ejus comparasset *Haec* *ae solstitiali*; quae eadem, qua excreverat, orbem-

orbemque *Europaeum* in admirationem sui converterat, celeritate, iterum exaruiſſet.

Quid non faciat *Philofophus*, quum Machinam univerſam, quam multorum annorum labore extruxit, ad pulcherrimumque, ut putat, faſtigi-um eduxit, funditus labefactari, ac convelli, cernit?

Ne pro ſua tamen gloriola depugnare videatur; cauſam & gloriam Dei praetexit, atque ut *Theologus* jam clamat, *Actum eſſe de Eccleſia, Actum de Fide & Religione*. Non ad *Pyrrhonifmum*, ſed ad *Spinofifmum* omnia revolvi, ſi *Principia rerum* ignorentur in *Phyſicis*, & *Carteſius* cum ſuis ſibi *Elementis*, & *Vorticibus*, ex quibus Univerſitatem hancce ingenioſiſſime Architectatus eſt, explo-datur.

Atquin, O Philoſophe! haec ipſa Fides eſt Eccleſiae: Vel herbulam, vel guttulam, vel capil-lulum, *inſinitudinem Conditoris ſui* praedicare.

Quid? An non haec ipſa Dei vox eſt, cum ali-bi reſonans in *verbo Revelationis*? de quo pru-dentiſſimus Orator diſertim commonuit: Tum praecipue in *Libro Jobi cap. 38.* univerſo: Ubi ſuperficiem tantum *Naturae*, & totius *Phyſices*, a Mortalibus attingi poſſe, omni granditate ver-borum, ac ſententiarum, ab ipſo Creatore pro-nunciatur, & inculcatur.

Plura nunc non addo: Sed dum *Manes BOER-HAAVIANOS* ab indigna, & temeraria, aggreſſione vindico; Defuncto jam Aggreſſori, quicum mihi collegii jura interceſſere, ad exemplum Magnani-mi noſtri BOERHAAVII, parcam.

Citra piaculum tamen subtrahi nequit, & sacrarium Sapientiae suae pollutum censuisse *Musas Franequeranas*, tum, quum res contigit: & brevi post, expiatum utcumque crimen, invitoque Nostro procuratam ab Illustribus illius Academiae Curatoribus deprecationem, ac palinodiam.

Gravior etiam oblata satisfactio est.

Rescriptum a BOERHAAVIO, accipere se quod offeretur. *Satisfactionis ergo gravissimae* loco sibi futurum. si Cl. *Theologo* nihil amplius molestiae ex hoc negotio crearetur.

Enim vero tanti fuit indignissime violari BOERHAAVIUM, ut speculo nitidior Viri virtus elucesceret; Eruditisque omnibus Exemplum praeberetur, quo pacto adversarios vel calumniantes ulcisci debeant, ac coelo dignum de iis reportare triumphum.

Eodem hoc anno 1715. *Academia Scientiarum in Galliis*, quae Regalem munificentiam Magni Fundatoris magnificentia rerum gestarum aequat, misso ad BOERHAAVIUM diplomate. Ejus in *Botanicis Physicisque* commercia ambivit.

Quum autem Illustriss. Comes *Marsilius* A°. 1728 vita excessisset, surrogatus tanto Naturae Vestigatori Noster, *Socii peregrini* dignitate in eodem illo splendido nobilium ingeniorum confessu auctus est.

Consimilis honos bienno post A°. 1730. maximis Viri meritis delatus a *Societate Regia Londinensi*; cujus item Acta & Gesta utrumque polum implent.

Nempe

Nempe *Collegia Honoratissima*, quae quicquid ubique fulget, ac praecellit, sibi vindicant, ex vero judicarunt, & splendori Celebritatis, & luminis Inventionum sagacissimarum, aliquid defuturum, nisi tantum hocce Sidus Eruditionis & Sapientiae Illustribus suis Choris insertum viderent.

Nec minus in ornando nostro *Procerum Academiae* cura vigilavit.

Decefferat A°. 1718. Cl. *Le Mortius Medicinae & Chemiae* Professor. Ei in *Chemicis* successor datus BOERHAAVIUS, ut ars *Hermetica*, ad tantum jam nitoris auspiciis Ejus provecta, adhuc laetior enitesceret, & potens haec Naturae clavis, arcanorumque ejus fida interpres, rubiginem penitus abstergeret. Novum munus susceptum die 21 Septembris. Ei accommodatissima habita Oratio, de *Chemia errores suos repurgante*.

Materiam a finibus *Eloquentiae*, quin *Eruditionis* ferme, an ea seclusam, verbisque horridis, atque ipsa *Vulcani* officina fuliginosioribus, circumfusam, incredibili amoenitate & doctrinae suae, & facundiae, ita hilaravit, ut nihil vel ad suavitatem jucundius, vel ad dignitatem illustrius, dari queat.

Certe vel invidia ipsa fateatur necesse est, BOERHAAVII ingenio, industriaeque, unice deberi, quod & amabile nunc factum studium hocce, & ad laudem solidae rerum cognitionis commendabile, tam laete effloruerit, ut ad *Medicinae*, & *Physices*, adyta perrimanda, machinis *Archimedis Vulcani* fornacem adjungendam esse, nemo am-

pius dubitet, si modo fervido operi prudentia *Minervae* praesedisse reperiatur.

Inter *Academicas Actiones*, in quibus recensendis versor, insignem quoque locum occupat triste, sed pium, & religiosum, Officium illud Honoris & Amoris, quod 22 *Sept.* 1721. ex Decreto Rect. & Sen. Acad. persolvit *BOERHAAVIUS* Honoratissimo Collegae *Bernardo Albino*, Principi Medico, Magno Magni nostri *Albini* parenti. In tholo immortalitatis suspensa Utriusque Nomina, cum Illius, cui tam splendidum parentationis munus debebatur, tum Parentatoris, qui id tanta cum dignitate, ac gravitate exequi valuit, ad posteritatis sempiternam memoriam ac venerationem sociata gloria fulgebunt.

Dum tot, tantisque, functionibus totum se impendit Noster, valetudinis non incuriosus, sed, dicere fas sit, prodigus, & nimis ferreo corporis robori fidens, dirus longumque duraturus Eum Morbus invasit, medio fere Augusto Anni 1722.

Per quinque Lunas lecto inde immobiliter adfixus, immanes cruciatus exantlavit.

Atrocis Morbi Historiam, & miraculosam ferme sanationem, infra dabo.

Nunc eum tango tantum, quod saevum malum, una cum altero, quo implicitus fuit Anno 1727. ex eadem laborum intemperantia, quum recidivo impetu incumbere minaretur A^o. 1729. Nostrum compulerit ad *Botanices*, & *Chemices*, publicam curam deponendam.

Honestam, & laudibus, praemiisque omnibus, quae ingentibus Viri factis, meritisque, congruebant;

bant; cohonestatam missionem comitatus est *sermo Academicus*, 28. Aprilis ejusdem Anni pronuntiatus.

In eo conspectum Vitae & Rerum pandens Ipse, gravitatem hilaritate ita condivit, ut recenti jugiter voluptate, quin admiratione Genii incomparabilis, Lectorem demulceat. *Socratici* mellis & leporis specimen unicum, velut *Phidiae* signum in arce *Minervae* dicari meretur.

Cunctis Actionibus celsius aliquid praefert novissimus *Sermo*, qui *Honor Medici Servitus* inscribitur.

In eo, Sceptra *Academiae* iterum ponens A^o. 1731. se ipso major processit.

Cernas ibi Virum eo enixum *Scientiae*, & *Experientiae*, quo maximis ingenii humani viribus, maxima semper diligentia exercitis, escendi potest, ex illa sublimi specula *Sapientiae Mathematicae, Philosophicae, Medicae*, profiteri, clarisque documentis demonstrare, *Socratis* instar, *Nihil, Nihil* esse, quod *Sciatur* ab homunculis.

Nihil, quod vel ab Experientissimis efficiatur in malis morbisque profligandis.

Artem consummatissimam, esse tantum *Naturae* pedisequam.

Verum & summum Medici Honorem esse, potentissimae & unicae isti Medicatrici *fidelem* sese *Servulum* praestitisse.

At quaenam, roget quis, *Natura* haec?

Caveat, quisquis ille, malus fiat, de Viro bono mali quid suspicando.

Deum,

Deum, Deum ille Naturae Creatorem, Conservatorem, Moderatorem absolutissimum, atque hujus *Mediatricis potentiae* Auctorem unicum intimis plenisque sensibus ita in Oratione hac deveneratur, ut gloriae suae coronam ad pedes Supremi Numinis deponere Nostrum voluisse, liquido apparet.

Legite A. H. relegite, Musaeis vestris redditi, divinas plane voces, ac sententias, ex mentis Deo plenae penetrali profectas, & plura quidem verba apud alios, sed nusquam graviora pondera Vos reperisse fatebimini.

Unum est, in quo a quibusdam adhaesum, quibus BOERHAAVIANA scripta minus explorata.

Est hoc Exemplum illud, quod Pag. 19, 20. positum *de suffocato sub aqua, cui, nondum mora corrupto, si in pulmones refusus fuerit aër, vita reddi queat.*

Atquin, nihil aliud ibi intenditur, quam quod in *Oratione de Mechanismo corporis* jam inculcatum, atque meridiana in luce collocatum fuerat.

Ut autem ibi *Factatores Chemicos ex gyratione sanguinis, veram imaginem perpetui mobilis* praesentante, confutat; ita in hoc *Sermone* ex eadem vitae animalis rotatione mirificentissima, cujus *Origo, & Motrix Virtus* soli Deo, *Sapientissimo, potentissimoque, Naturae Conditore*, perspecta, confirmat atque adstringit, nihil aliud perito Medico relictum, quam ut qui ne unicam quidem sanguinis guttam omni Artis suae efficacia producere valeat, Naturae imperia accipiat,

piat, non autem suas Ei ex *Metaphysica*, vel *Physica* perversa, detortas leges imponat.

Audite, Audite, periodos cedro lini dignas.

‘ Eja vero unum cogamus in corpusculum se-
‘ culorum inventa omnium; eximia probatiffi-
‘ morum Artificum molimina.

‘ Mechanici, Hydrostatici, Hydraulici, Phy-
‘ fici, Anatomici, Chemici, Medici, conscri-
‘ bantur!

‘ Poteruntne hi guttulam conficere roris, quo
‘ infuccantur oculi, vel narium ambages? *Ec, Ec.*

‘ Palam ajo, horum nihil confore.

‘ En panem! en vinum!

‘ Coacti in conciliabulum Sophi parent inde
‘ cruoris unicam particulam.

‘ Frustra erunt, *Ec.* Quo fiat salutaris gutta
‘ humoris, myriades variorum canalium labo-
‘ rant.

‘ Milleni advolant indigenae humores.

‘ Unus si fuerit officii negligens, gignetur suc-
‘ cus, sed non Naturalis, *Ec. Ec.*

‘ O mortales Deum adoretis qui consistentia,
‘ & fluida, unam in fabricam ita composuit, ut
‘ Ejus tandem unius potestate perditis simillima
‘ parare valeat; omni vero alteri causae id reli-
‘ quit prorsus impossibile.

Nihil cumulatus, Religiosius nihil, dici, vel cogitari, posse, mecum omnes agnoscitis.

De cetero *mentis immortalis vitam* solvi nesciam, a *Corporis Vita*, & *vitali sanguinis circulo* tam diserte semper in omnibus suis operibus distinxit BOERHAAVIUS, atque tam curate etiam

hoc in Sermone *Pag.* 8. discriminat, ut unquam a quoquam hic obhaesum fuisse, credi non posset, nisi suspiciosum illud, unde talia existunt, atque emergunt, a paucissimis Mortalibus omnino abesse, Experientia publica constaret.

Illaelabilis hicce Fomes, quem defectus caritatis generi Humano insemnavit, in scintillas sua sponte promptus, tunc ferme ubi aliquid profundum, profunda mente conceptum, atque vulgarem cogitationem supercandens, objectum est, non temperat quo minus in flammulam profiliat; nisi vel rara indolis nobilitas, vel Gratia victrix, malum commune domet, atque extinguat.

Sed altior nunc me cursus vocat.

Viri immortalia merita illustriore in conspectu locari postulatis.

Ardetis in sublimi Arce *Eruditae Sapientiae, & Gloriam*, cernere BOERHAAVIUM, stipatum pulcherrimo illo *Scientiarum* choro, quarum principatum ei unae omnium voces, mentesque, deferunt.

At qui, quaeso, vos *Oratio* eo eveheret, quo ne *Cogitatio* quidem mea pertingit?

Latifundia *Mathematices, Botanicas, Anatomiae, Chemicas*, cum *tribus* suis *Regnis*, nunquam aspexi.

In *Medicinae Theoreticae, & Practicae*, ne *Atria* quidem oculum immisi, nedum ut *Adyta* introspexerim.

Physicam Philosophiae ditionem, quae *Experimentis* subnixae, ad culmen, magnorum Viro-
rum

rum confociatis operis, humerisque, attollitur, procul adoro.

Historiae Naturalis extremi tantum fines mihi utcumque cogniti.

Quid ergo *Laudator* efficiat, qui se *Materias*, unde de uberrima *Laudationis* seges efflorescit, profunde ignorare fatetur.

Ut tamen, quantum tenuitas mea dat, eo Vos subsequar, quo jam dudum Vestra Vos sublimior cogitatio rapit, permittite aliquid praemium, quod *Basin* saltem ostendat, cui innixa *Eruditionis & Laudis BOERHAAVIANAE* monumenta, Invidiam ipsam evicerunt, atque gratissima temporum memoria crescent, ac corroborabuntur.

Regnavit semper inter mortales, &, quam diu secula volventur, regnabit, *geminum* Scientias tractandi, colendique, *principium*, toto coelo disparatum, atque non minore discidio diremtum, quam quod lucem a caligine sejungit.

Prius radius est, a Patre luminum profectus, & emissus.

Posterius scintilla ex humani ingenii igniario excussa.

Prius simplex, rectum, constans, sui simile.

Posterius multiplex, tortuosum, inconstans, varium.

Prius vitam humanam vera luce collustrat: ejusque commoda, opportunitates, felicitatem, fundat, firmat, ornat.

Posterius inani splendore oculos praestringens, fumum rebus inducit, & caliginem.

Prius perennem habet crescendi vigorem, qui laetior semper, nitidiorque, se efferat.

Posterior sola vanitate turgens, quam magis crescere videtur, tam magis decrescit, instar *Bullae*, quae in admirabilem, & jucundis coloribus variegatam, magnitudinem inflata, tandem crepat, in aurasque semet dissipat.

Prius puro igne cultores suos accendens, efficit modestos, sobrios, demissos, vere sapientes. Posterior turbida flamma adflans simul, simul inflans, reddit immodestos, praesidentes, superbos; atque imaginaria sapientia deludit. Hinc gemina semper omnibus in Doctrinis *Schola*, altera Veritatum Propagatrix, altera Errorum Seminatrix.

Accidit etiam sat crebro, ut unus idemque disciplinarum sectator, una in parte scientiae suae puris, fidis, firmis, principiis insistens, *Sanioris Scholae* sese praestet Alumnum: In alia vero parte *alterius* illius *Scholae* placitis sese permittat.

Vidit certe Orbis Eruditus consummatissimos *Mathematicos*, & *Geometras*, qui in *Physicis* praecipites iverint, *Naturam* rerum non *Experimentis*, & *Ratiociniis*, ex *Experientia Mathematicae* educitis, vestigantes, sed eam sub ditionem ingenii, & imaginationis suae, subjungentes. Stupuit Resp. Scientiarum *Chemicos*, ipsa ad penetralia Naturae admissos, qui tamen fumosis, vertiginosisque, conceptibus *Naturam* ipsam temeraverunt, & *Medicinam* infinita vanitate impleverunt.

Rari semper, qui quas calluere Artes, caste per omnia, pureque, coluerint: atque ex simplice

plice illo ac solido principio Sapientiae, quod superius delineavi, promoverint.

Inter hos Phoenices, & Terris divinitus donata Lumina, fulgere BOERHAAVIUM, & principem quendam gradum occupare, nemo non agnoscit. Aequat ille, in multis etiam exsuperat, Maximorum Virorum Aeternitati sacrata Nomina, & Decora.

Altius BOERHAAVIO suo sese effert *Medicinae Conditor Hippocrates*, quam ipso *Sydenhamo*, *Magnae Britanniae Oraculo*. Qui *Newtonum* perspicacissimum, eundemque modestissimum *Philosophorum*, sibi vindicat *Socrates*; BOERHAAVIUM propius adhuc sibi adjungit. Palma, qua *Caesalpinos*, *Morifinos*, *Hermannos*, *Malpighios*, *Tournefortios*, *Vaillantios*, redimivit *Ars Herbaria*, BOERHAAVII etiam tempora praecingit.

Anatome suis *Vesaliis*, *Falloppiis*, *Eustachiis*, *Harveis*, *Bartholinis*, *Ruischiis*, BOERHAAVIUM inferere nulla dubitat. Quid *Chemia*? nonne & *Ordinem* disciplinae excellentioris, & *Repurgationem* ab innumeris faecibus, & *Lucem* amoenissimae gratiae, se BOERHAAVIO debere fateatur, eoque nomine Eum reliquis suis cultoribus antistare jubet? Quicquid denique in *Mathesi*, in *Physica Experimentalis*, praelustre, id adeo BOERHAAVIUM non obumbrat, ut a magnitudine Ejus praeumbrari posse videretur, si *Astra* umbram offunderent, ac non potius communem *Astris* accenderent claritatem. Fidem plenissimam hisce adstruunt aere perenniora Viri scripta, in quibus cum omnis *Sapientiae Medicae*, *Physicae*, *Botanicae*,

nicae, Anatomicae, Chemicæ, Mathematicæ, medulla, incomparabilem Modestiam aetas praesens mirata fuit, amavitque: Volvenda secula adstupebunt, ac coelo ferent.

De his si quae excellentia eorum & dignitas requirit, audire vos voluisset Cl. Defunctus; non mihi profecto *Provinciam* hancce delegasset, etiam hac in parte Modestissimus Virorum.

Sed tum Doctrina, tum Experientia consummatissimum *Medicum*, Eundemque potentissimum Oratorem, *Oosterdykium* nostrum, sibi *Laudatorem* delegisset unicum.

Si autem quae mea assequi potuit exilitas, de *BOERHAAVIANORUM operum* praestabilitate, edissererem, longa, & taediosa, vobis Audientia foret exsudanda. Compendii faciam itaque: Quaeque dicturus sum, minus nihilo ut ipse reputo, sic periti spero aequi bonique consulent.

Anno 1707 evulgatae *Institutiones Medicae*. Deinceps praelum quater exercuere, atque in completissimum excrevere corpus.

Admirantur in eo artis principes superiorem vim mentis perspicacissimae, quae ea ordinis exquisitissimi & Lege, & Luce, doctrinam late fusam revinxerit, atque illuminarit, ut nihil elimatius excogitari queat. Admirantur brevitatem, nervi, ac medullae, refertam, tamque concinnam, ut nullum non verbum loco positum, nullum non singulari pondere praeditum, reperiat. Adhibita quoque summa cura, & cautio, ut a principiis hisce simplicissimis procul abesset, quicquid opinandi luxuries ex *Metaphysica, & Chemia,*

Chemia, agmine facto invexerat in Artem; atque passim obviam itum *Damnosis Hypothefibus, dogmatibusque plenis periculi*, quae Medelam converterant in Corruptelam generis humani. E contrario fide religiosissima vigilatum ubique, ut pro vero traderetur nihil, quod rerum *Experimentis, aut ratione invicta, haud esset compertissimum*. Praestare hoc potuit is, cui ex vero *Mathematici Medici* nomen & decus additum; quippe quo neminem unquam vel solertius & peritius, vel sagacius & subtilius, vel prudentius & circumspectius, *Artis Theoriam* tractasse, atque *Anatomicis, Physicis, Chemicis, Mechanicis, & Mathematicis*, fundamentis, ac firmamentis, constabilitam dedisse, sciscant quibus incorrupta super hisce judicia ferre concessum.

Splendidissima haec Fax, non solum *Europam* inde a principio seculi volventis collustrat, sed etiam alio sub sole calentes Terras illustrare coepit, atque imperium *Othomannicum*, sub auspiciis supremi sacrorum Antistitis, ad BOERHAAVIANUM nomen erexit, praeclaro opere per Eum, una cum *Aphorismis*, in *Arabicum Sermonem* eleganter, & concinne converso; atque ad *Typographiam Constantinopolitanam* exercendam jam parato.

Ante quinquennium examinavi specimina versionis, BOERHAAVIO transmissa *Constantinopoli*, atque *Archetypo* fideliter respondere deprehendi.

Theoreticae parti *Practica* adjecta Anno 1708. complectens *Aphorismos de cognoscendis & curandis morbis*. Quater deinceps praelum liberarunt,

Vir-

Virtutes quae in *Institutionibus* splendent, admirabilius adhuc hoc e Labore relucent.

Quicquid in *Hippocrate* eximium, emedullatum, solidum, Experientia fida, ac firma, coctum, id stilo *Hippocratico* hic expositum, atque ita digestum, ut compendiosius, idemque medullosius, quidquam reperiri in Orbe Erudito negent, qui Sacra haecce tractant. Mera Oracula Naturae & Artis ex hac veridica Cortina resonare experiuntur, quibus tam felicibus esse contigit, ut sensus ad ea excipienda excitos, atque exercitatos, adferre queant.

Hoc forte solus praestare, saltem ita praestare, post *Hippocratem*, valuit is, qui ab *Hippocrate*, studia *Medicinae* suomet ductu auspiciatissime exorsus, & verba & sensa principis *Coorum* vivis infixerat medullis. Adjunctum summo cum dilectu, ac circumspectu, quicquid vel reliqui Veteres, *Graeci* pariter ac *Latini*, vel *Arabum* flos honorumque, vel Recentiorum exquisita copia, fidum habet, ac commendabile. His magnum insuper lumen adfufum ex inventis Nobilissimis, quibus Artium & Scientiarum pomperia a maximis ingeniis felicissime ampliata sunt.

Horum ut nihil non *BOERHAAVIO* nostro exploratum, intimeque compertum; ita promptum Ei fuit cunctos hosce Radios, undique in unum collectos, incomparabili huic Operi intertexere. Omnibus hisce cumulum imponit optima illa Dux, & Magistra, Experientia, cui ut soli sacramentum dixerat Noster; ita nihil hic Medentum Filiis oblatum, quod non sigillo hocce sibinet

ante

ante confirmarat circumspēctissimus Veritatis Indagator, idemque scrupulosissimus Examinator.

Cum *Aphorismis* intime connexus est Libellus *de Materie Medica, & Remediorum formulis*. Prima editio comparuit anno 1719. posterior 1727. Omnis ille medendi apparatus *Aphorismorum* sectionibus, & numeris, ita illigatur, ut nemo *Formulas* hasce comprehendere queat, nisi qui *Doctrinae* interiorē sensum ante ex *Aphorismis* imbiberit. Nihil ergo hic reperiunt patellarii illi Medicatores, qui panchrestis quibusdam medicamentis, & tralaticiiis praescriptiunculis, in perniciem generis humani grassantur, quo impune occidere, atque secundum Artis regulas amandare ad plures queant improvidos illos mortales, qui Capita saepe sua iis permittunt, quibus ne Pedem quidem calceandum committere deberent.

Ad *Botanices* Spartam ornandam anno 1710, in lucem datus primus *Index Stirpium*, quae, ad Professionem istam admoto Nostro, in *Horto Academico* numerabantur.

Ei anno 1720. successit *Alter Index*, in duas partes distinctus, & nitidissimis Tabulis illuminatus. Ipsum tunc Viridarium stupuit, conduplicatam sibi, tam brevi temporis spatio, plantarum exquisitissimarum suppellectilem; quin eo se industria BOERHAAVIANA, divitiis undique comportatis, enituisse, ut supra omnes Hortos publicos caput extollere posset, exiguo in Agello arctans, spectandumque offerens, quicquid
Europa,

Europa, Asia, Africa, America, spectabile ferunt.

Biennio post, 1722. emissâ *Epistola ad Cl. Ruischium*, qua *sententiam Malpighianam de glandulis*, quae revicta censebatur, novo Argumentorum lumine ac robore *Victricem* ferme reddidit, *Malpighio* ipso, quanto in *Anatomicis Viro!* fortior, feliciorque, ad opinionem istam adstruendam. Scriptionem qui legerit, praeter reliquum fructum, oblectari se sentiet mirifica quadam liberalitate, & amoenitate amicae diffensionis, vinci juxta ac vincere paratae.

Haec si collisiunculas temperet Eruditas, & caritas fovetur, & gratia mutua, meo quidem sensu, judicioque, accenditur: quod ad nobile par solo Veritatis amore dissidentium, qui tandem cumque *Victor* discedat, paria gaudia redundent.

Anno 1724. comparuit '*Atrocis nec descripti prius Morbi historia*, quo absumtus *perillustris Baro Wassenariae, Dynasta Rosenburgi, Rei-publicae Archithalassus.*' Ea ad *Medicae Artis leges* tam distincte, & curate *conscripta*, ut Exemplum inde perfectissimum peti queat, ad quod id genus descriptiones sint conformandae, si Medentum consiliis, *Phari* instar, inter caecas, ignotasque, fyrtes, faculam allucebunt.

Anno 1725. luculentissima Editio procurata *Operum Anatomicorum & Chirurgicorum Andreae Vesalii*. Praemissa praefatio Vitam excellentis hujus *Anatomiae* instauratoris artifice penicillo pingit. Habet quod sibi gratuletur, & in vita,
&

& post mortem, non dignissime habitus, laceratusque ab Editoribus, hanc sibi curam a Magnis ejus Admiratoribus, iisdemque Artis principibus, BOERHAAVIO, & *Albino*, nostris, imperitam: quae operi, per se immortalis, perennem lucem, ac gloriam, circumdet.

Anno 1728. prodiit *Altera Atrocis rarissimique Morbi historia*; cujus violentia insuperabilis perillustrem Marchionem de Sancto Albano elisit, atque decem solidos menses suffocatione ineluctabili conflictatum, infinitos inter dolores, angoreque, extinxit.

Quod cuiquam accidere potest, id omni potest.

Ait vetus poëta. Sed quis spreasset *Atrociorem* adhuc vim elisionis immensa mole opprimentis, contudentis, conterentis, in Te, in Te, BOERHAAVI, defaevituram!

Idem annus dedit *Traëtatum de lue Aphrodisiaca*, quae praefixa *Auctoribus* ea de peste editis eodem tempore.

Anno 1731. Orbis Eruditus locupletatus splendidissima Editione *Aretaei Cappadocis, de causis signisque Morborum, eorundemque curatione*. Non capiunt angusti, quibus claudor, cancelli, ut quicquam nunc commemorem, vel de laudatissimo hocce Sapientiae *Hippocraticae* aemulo; & statore: vel de *Philologico* aequae, ac *Medico*, apparatu, quo nunc nitidissimus processit; vel de societate laboris & honoris, in quam venit Vir Experientiss. *Johannes van Groeneveld* Jctus, & *Medicinae* Doctor, idemque Civitatis hujus Senator, & Judex Amplissimus. Convenerat

inter Viros affinitate & studiis conjunctos, ut *Graecorum Medentium Bibliothecam* complerent, & *Hippocrati Galenoque* industria *Charteriana* unum in corpus redactis, adjungerent *Chorum* minorem reliquorum, qui de *re Medica Graece* conscripserunt. Praeclara consilia ut laudabunt, quibus *Sacra haecce cordi*; ita dolebunt, *Artem longam, vitam brevem*, pulcherrimos quosque *Mortalium* conatus intercipere solere.

Sequens annus 1732. dedit magnificentissimum opus, *Elementa Chemiae*. Monumentum regali fitu pyramidum altius! quod *Natura & Ars* fuismet manibus condidisse, *BOERHAAVIOQUE* erexisse videntur. Quibus in haec *Adyta* penetrare datum, admirantur, & praedicant, jucundum connubium *Chemiae, & Physicae*, mutuam sibi lucem amicissime ferentium. Praedicant *Analysin* principiorum naturalium in vegetantibus & animantibus, subtilissime ad Experimenta menta & Ratiocinia *Mathematica* exactam, cum *Analogia* eorundem admirabili; inde redundante. Praedicant castigatum illud, & elibratum, examen *Virium Medicatarum* in *Chemicis* productis, per quod *Custos salutis humanae Medicina*, ventosis *Spagiricorum* jaetationibus, & illusionibus, liberata, *Chemiae* sociam dextram jungere audet; ejusque auxilium, praefidiumque, efficacissimum, sibimet gratulatur. Praedicant viam *Regiam*, per *Regnum Vegetabile, Animale, & Fossile*, tam splendide emunitam, ut quae antea impervia erant, penitusve inaccessa, sese e facili nunc adiri patiantur, atque incredibili quadam amoenitate

nitatem etiam minus peritos detineant, atque oblectent. Admirantur immensos, & plus quam Herculeos, labores, in Arcanis hisce e profundo Naturae sinu eruendis exantlatos.

Admirantur denique tantam vim ingenii, doctrinaeque, ne tantulum quidem sibi arrogare; sed quodammodo veniam petere, quod de abditis hisce Sacris sententiam ferre, atque publicare, sustinuerit. Amabilem characterem Viri vere Docti! quum qui jus habet decidendi, de eo non solum remittit, sed eo sese penitus exiit; ne infra se positos gravet, uratque: vel potius, ne quod soli *Veritati* competit, sibi adscivisse reperiatur, qui suae perspicaciae, & *auctoritati*, aliquid accredi postulat. Si qui Eruditi salutantur & magni Magistri, hunc animum induere possent, O quanta foret scientiarum cum gloria, tum felicitas! quam placidus, & serenus, studiorum simul, ac vitae in iisdem consumtae, cursus! ubi sapientiam professi viri, modesta sui demissione alii alios provocarent, & suavissimis hisce nexibus sese mutuo demereri, atque devincire, studerent.

Ad *Chemiae* quoque ditionem pertinent *Observata de Argento vivo*, perscripta ad *Societatem Regiam Britannicam*: nec non *Academiam Regiam Scientiarum Gallicam*; anno 1734.

Splendidissimam omnibus hisce coronidem, & accessionem, imponit *Zwammerdammianum* illud *Opus*, quod quia immensitatem Creatoris per mirabilia infinitae sapientiae, & potentiae, ex Insectis demonstrat Apodictice, *Biblia Naturae* inscriptum.

Quid BOERHAAVIO debeatur in hoc incomparabili Thesauro a blattis, tineisque, vindicando, is demum persentiscet, qui vere Divina haecce spectacula omnipotentiae, e minimis vel magnificentissime resplendescantis, perlustravit.

Gratia quoque perennis prosequetur Clarissimum nostrum *Gaubium*, ejusque imaginem cum BOERHAAVIANA huic *Zwammerdammae Minervae* includet, quod exquisitissima *Latinitate* ad Eruditi orbis commoda convestiverit, & illustrarit, Materias veteri *Latio* invisitatas penitus, atque inauditas.

Per *Laboris* aedem in Templum *Honoris* intrari, scite pinxit Vetustas.

Ut nemo BOERHAAVIO vixit laboriosior, ita nemo honoratiorem vitam exegit.

Domus Ejus Templum fuit *AEsculapii*, artificumque *Apollineae* sacrarium: unde *Hippocratica* quotidie *Responso* edebantur; in solatium innumerae illuc undique nationum, regionumque, confluentis multitudinis. Nemo illuc accessit, quem non ipse vultus venerabilis recrearet, ac *Socraticum* illud, *Nestoreumque*, mel oris facundissimi, laeta velut sanationis aura adflaret.

Quid dicam de Consultationibus per Literas expetitis a Regibus, Principibus, aliis Personis, dignatione Eminentibus? Quid de nimbis Epistolarum undique glomeratim advolantium? Quid de honorificis salutationibus, & officiis, quibus eximie cultus fuit etiam ab iis, quibus summus honor, & cultus, deferri solet: quibusque

. . . . *Foribus*

..... *Foribus domus alta superbis*
Mane salutantum totis vomit aedibus undam.

Hippocratem novistis a Magno *Persarum* Rege evocatum; ut *adorantium* scilicet turbam au-geret. BOERHAAVIUM illo Major & Regnis & Virtutibus Dominator, invictissimus *Russorum* Caesar, *Petrus Alexandri* A°. 1715. ipse adiit, atque nocte in *Liburnica* ante *Academiam* trans-acta, a quinta matutina ad septimam fere, ut omnes *Artes & Doctrinas* Imperatorio pectore clausas gerebat, docta cum Nostro colloquia miscuit; in Naturae miraculis Aquilino oculo, & animo, perlustrandis.

Magnum *Etruriae* Ducem, tunc *Lotharingiae*, ante septem admodum annos Aedes BOERHAAVI-ANAS Serenitate & honoris, & favoris Principalis, collustrasse, nemo vestrum est, qui non recenti adhuc memoria retineat.

Longum foret reliquam celebritatem undique BOERHAAVIO nostro circumfusam persequi. Af-severasse suffecerit, forte nunquam quemquam privatae fortunae eo Existimationis publicae escendisse, quo Nostrium communis omnium tum admiratio, tum veneratio, subvexit. Quid di-cam de studiosorum ex universa *Europa* ad Tanti Nominis fulgorem excitatorum lectissimis & nu-merosissimis cohortibus, quibus inde a quo doce-re coepit & in *publicis*, & in *privatis*, Acroasibus stipatus, atque circumfessus fuit. O qui ardor! qui amor! quem avidissimis praestantium doctri-narum Auditoribus, Divinum os suspectantibus, Divinum pectus admirantibus, inspirabat.

Sed

Sed reprimo me, ne dum fræna laxem huic cogitationi, una cum exquisita Nobilissimorum juvenum frequentia, qui inexhaustum illum sapientiae Fontem nunc clausum lugent, totus lacrymis colliquescam, atque actionem hancce ineffabili, & ineluctabili, tristitia confundam.

Hanc sublimitatem publicae Glorïae, domestica Felicitas cumulavit. Diu coelibatum praetulit jugali vinculo: atque veteri illo ac laudabili *Bataavorum* more, animum non appulit ad Tori sociam circumspiciendam, nisi postquam Fortunas constabilitas vidisset. Eam cordi suo exoptatissimam, & omnibus corporis animique dotibus commendatissimam, invenit, jam quadragesimum secundum annua numerans aetatis, in MARIA DROLENVEAUX, prole unica Viri Ampliff. *Abrahami Drolenveaux*, quem *Leidensis Respublica* ut Senatorem gravem, & Judicem sapientem, venerata, Curiae suae Luminibus & Fulcris grata memoria accensebit.

Hac MARIA Maritum 6. Martii 1685. beverat una tantum *Lucina* felix *Maria des Quienes*, egregium Matronalis decoris specimen.

Multum lucis & dignitatis cum paterna *Drolenvauxiorum*, tum materna *Des Quieniorum* gens, ut alibi, ita hac in Civitate, opibus, honoribus, adfinitatibus, omnibus ornamentis familiae, fortunae, vitae, florens, mihi suppeditaret, si BOERHAAVII nostri Conjux talibus radiolis indigeret.

Domum deducta est A°. 1710. die 16. Sept.

Dici nequit quam suavi voluntatum concentione,

one, atque adeo conflatione, ac consolidatione, *Viginti octo annos* Lectissimum par exegerit.

Maritum meliorem nunquam Tellus tulit. Uxorem quoque nullam Tellus dederit, quae magnum Magni conjugis adfectum majori teneritudine foverit: Et morum suavium recenti semper glutine dicam, an fascino potenti, intimius sibi devinxerit. Quum sapientia, & bonitas, cum Religione socias nectunt dextras, tres *Gratiae* beatas aedes intrant, quarum venustas nunquam deflorescit. In Domo tali perpetua radiat, ridetque, serenitas, quae ne nubeculam quidem cordi, vultui, oboriri patiatur. Tam laeta sorte nobile par Conjugum praeminuisse, quis tandem ignorat? Torus genialis quaterna prole viruit; nec tamen propria haec gaudia fuere. Primogenita JOANNA MARIA, lucem adspexit 19 *Martii* 1712. *Duae* hanc Annis decimo tertio, & quarto, seculi, secutae sororculae, *Magdalena*, & *Magdalena Jacoba*, in tenerrima infantia raptae. Filius 9. *Junii* A^o. 1521. editus, ne vitalis quidem fuit; tertio mox die extinctus. In JOANNAM MARIAM, quam *verecundia* fuismet manibus finxit, *Virtus* ad omne decus virginale formavit; omnes spes, opeisque, domus recumbunt. Non tamen, qua est mentis erecta indole, magnum unquam reputavit, opulentiae domus unicam esse Haeredem, sed religionis & pietatis paternae haereditariam possessionem crevisse, Felicitatis suae & Fundamentum agnoscit, & Complementum. Quibus Radicibus nixa fuerit BOERHAAVIANA illa Religio & Pietas, vel me ta-

cente evincat unctionis coelestis abundantissima mensura, qua pectus vere *Theologicum* principis *Philosophi* & *Medici* delibutum fuisse, sensistis, quum vobis primordia studiorum ejus enarrarem.

Idem in omnium sensibus defigent hae lineae, ipsa Viri manu ductae.

‘ Doctrinam sacris Literis Hebraice & Graece
 ‘ traditam, solam animae salutarem & agnovit,
 ‘ & sensit. Omni opportunitate profitebatur
 ‘ disciplinam, quam Jesus Christus ore & vita ex-
 ‘ pressit, unice tranquillitatem dare menti. Sem-
 ‘ perque dixit Amicis, pacem animi haud repe-
 ‘ riundam nisi in magno Mosis praecepto de
 ‘ sincero Amore Dei & hominis, bene observato.
 ‘ Neque extra Sacra monumenta uspiam inveniri,
 ‘ quod mentem serenet. Deum pius adoravit,
 ‘ qui est. Intelligere de Deo unice volebat id,
 ‘ quod Deus de se intelligit. Eo contentus ul-
 ‘ tra nihil requisivit, ne Idololatria erraret. In
 ‘ voluntate Dei sic quiescebat, ut illius nul-
 ‘ lam omnino rationem indagandam putaret.
 ‘ Hanc unice supremam omnium legem esse
 ‘ contendebat, deliberata constantia perfectissime
 ‘ colendam. De aliis & se ipso sentiebat: Ut
 ‘ quoties criminis reos ad poenas letales damna-
 ‘ tos audiret, semper cogitaret, saepe diceret;
 ‘ quis dixerit an non me sint meliores. Utique,
 ‘ si ipse melior, id non mihi auctori tribuendum
 ‘ esse palam ajo, confiteor; sed ita largienti Deo.

Haecenus ipse BOERHAAVIUS, e coelesti, quam nunc tenet, sede, coelestes vere voces auribus vestris insonans. Hujus hanc cygneam cantio-
 nem,

nem, ut meum, ita vestra quoque pectora, divino quodam gaudio permulsiſſe, ex hilaratis omnium vultibus hilaris lego.

Si redordiri liceret ad Finem properanti, A. A. H. H. quam ego Vos ſupra nubes, ſupra aſtra, ſubvehere conarer. Quam ego Vobis ſinceriffimum Numinis Adoratorem, & *Chriſti Jeſu* cultorem, imitatorumque, conſtantiffimum, non tralatitia formularum publicarum pompa oſtendarem, ſed ſimplice veritatis habitu proponerem ante oculos. Talem, qualem clauſis cubiculi foribus veſpertinus; vel auroram ipſam praevertens matutinus; ſeſe ad tremendae Majeſtatis ſolum adolvebat. Ibi ardentiffimis precibus quaefita, ibi impetrata ſciatis a Patre luminum, illa lumina & ornamenta virtutum, quibus in univerſa vita, publica, & privata, fulſit.

Inde, inde derivatas ſciatis: Illam mitem lenitatem; illam manſuetam bonitatem; illam demiffam modeſtiam; illam ſapientem gravitatem; illam conſtantem firmitatem; illam ſerenam tranquillitatem; illam patientem tolerantiam; illam veram ac ſinceram in inimicos quoque, & violatores famaе, caritatem, quae Noſtrum fido comitatu ſtiparunt; atque pulchro ſatellitio circumcinxerunt.

Inde, inde hauſta illa celſitudo inviſta animi, quae ne quidem diris atrociffimi Morbi tormentis, ſaevo arietatu incumbentibus longos per menses, quati potuit, nedum labefactari atque convelli.

Explorata loquor : De quibus si vel locus, vel tempus, darent, multa admirabilia vobis ediffertare possem, ea fide, qua qui Testimonium dicit veritati, communitum esse decet.

Pectoris interiores sensus nonnunquam introspicere mihi per familiarem licuit Amicitiam. Id genus colloquia tamen, quibus Animae finis & recessus intimos intimis recludimus, nunquam verbis expressis evulgandos censeo.

Unum est, quod nunc supprimere piaculum esset, & Religionis ipsius imminutio.

Audite narrationem, quam in Templo Aeternitatis publice dedico, consecroque.

Tribus quasi hebdomadibus ante decessum, in suburbanum Defuncti nostri me contuli. Hora erat quinta vespertina. Repperi sedentem sub divo, cum *Uxore, Sorore, & Filia*, sic satis vegetum vultu, ac serenum. Notabam tamen tristis quam evictam ferme audiveramus molestiam respirationis, denuo ingravescere. Quum verbis officiosis ultro utroque commutatis discedere pararem, rogat, atque adeo jubet, horulam secum tranfigam. Digreditur familia. Incipit liberius & intimius mecum agere. Enarrat quas cogitationes animus infinita vi Morbi oppressus, & ineffabiliter compressus, elisusque, volutasset. Insinuabat, se animae immortalis spiritualem naturam, certissimamque semper apud se distinctionem a corpore, & tamen mirificam sub corpore obnoxietatem, quam diu voluntas Creatoris nexum vitalem non resolveret, multo vividius, profundiusque, experiundo persensisse, ac perspexisse,

spexisse, infinita cum admiratione Potentiae & Sapientiae impervestigabilis, quam unquam meditando & philosophando assequi quis posset. Videlicet Menti quidem constare suum illud perenne principium cogitationum, a Materia toto coelo dissidens, & sejunctum; sed tamen id ipsum principium ad Tristia ac Laeta incomprehensibiliter Materiae subiectum; per vim, & legem, nulla unquam acie penetrandam. Addebat, se in dolorum elidentium, & angorum praefocantium, accessionibus gravissimis, quae omnes vires & Corporis, & Spiritus, non exhaurirent, sed commolerent, sed contunderent, sed cerae instar ad ignem colliquefacerent; mentem animi ad hoc ipsum attentam retinuisse, sub mole molestissima procumbentem illam quidem, sed non succumbentem: atque *Fidei, Spei, Amoris* sensu interiore ita serenatam, ut paternam Dei manum semper potuerit exosculari, Ejusque se Nutui Maximo, eidemque Optimo, placide submittere. Pergebat, se intime tamen dolere, quod ab hac serena, & tranquilla, deditioe sui semel deflexisse sibi videretur, quum per *quindecim continuas horas* tormentis usque & usque invalescentibus, supra quam dici, aut cogitari, queat, sub dolore isto infinito conteri, atque ita uno ictu anxietatibus istis intolerandis absolvi, fervidius a clementissimo Patre & Creatore expetivisset.

Quum perculsus simul, simul erectus magnanimitate *Christiana* Viri reponerem, meo quidem judicio talem motum vel fervidiusculum sub aestu immensi doloris a natura hominis abesse

non posse, eundemque integerrimos Dei cultores, *Jobum* ipsum, specimen & speculum roboris inconcussi, tetigisse; acquievit equidem, sed simul regeffit, O vocem quam vivens, quam moriens, alto pectori impressam velim! *‘ Id Deum Amantibus unice bonum, ideoque unice optandum, quod ‘ supremæ Bonitati aequæ ac Majestati praeplaceret.* Hanc cogitationem, quando videret spem, quæ adfulserat, retro sublapsam ferri, sibi fidissimam esse ancoram, quam mediis in fluctibus, ac vorticibus, ineluctabilium angorum nunquam esset dimissurus. Compendio expressi quæ pluribus dicta, acta. Nulla vis Orationis assequatur, aut exprimat, illud placidum, tenerum, *pium, Christianæ* unctiois plenum, quod *BOERHAAVII* ore simul & vultu elucebat.

Commoveor sane, quoties ea de re cogito, & vere dicere possum, nihil mihi in vita admiralius obvenisse.

O Triumphus Fidei! O Amor vere fortior Morte, vehementior Inferis! prunæ tuæ ardentissimæ; flammæ Dei; quas non aquæ validæ dolorum, non flumina torrentia angorum, possint extinguere; sed ad acriorem, purioremque, flagrantiam exsuscitent, ubi semel coelestis ille ignis pectus veri Adoratoris succendit, atque implevit. Ter, quaterque Beatos! quibus hoc in sensu & vivere, & emori, contingit.

Ad fatalem terminum rapi sentio sermonem. Non est tamen, quod inde conterritus resiliam.

Qui Magnus vixit, Major, seque ipso Celsior, in dirissima morte, tam Fortiter ac Magnanimiter obita, reperietur.

Nemo

Nemo ignorat, Virum alias temperantissimum, *intemperantia* quadam *laborem*, firmum, & ad omnia obsequiosum, corpus, imperiose nimis & duriter habuisse : atque ita, quod clarus Artis Doctor vetat, *secunda valetudine adversae praesidia consumfisse.*

Hinc triplex morbus Atrocissimus, cum saeva malorum cohorte, in Eum incubuit.

Primus medio *Augusto* 1722. saevire occoepit, quum ut *Sermo Academicus* denarrat, ‘ *Leæti*
‘ *tepore relaxata corporis spiramenta antelucano*
‘ *frigori, & penetrabili irrigui roris humori, ex-*
‘ *ponens, vitam fere perdidit, in se incuriosus com-*
‘ *mittens, quae ut cum cura caverent, aliis fide-*
‘ *liter inculcarat.*

‘ *Inde Arthritidis exquisitissimae tormentis dif-*
‘ *cruciatus, tandem jacuit resolutus, ut vix am-*
‘ *plius sensus ullus, nullus utique motus inferi-*
‘ *oribus artubus superesset.*

Nempe consumptis vi cruciatuum succis *paralyticis, femora, crura, pedes* movere impos, integros menses in dorsum recumbere coactus fuit, absque ut vel tantillum sese commovere auderet, quod ad minimam inflexionem laterum irritata tormentorum saevities, praesentissimam necem intentaret.

Retulit mihi Cl. BOERHAAVIUS ante aliquot annos, quum aliquid penitus de acerbitate morbi istius requirerem familiariter, se insomnes per noctes, diebus continuatas, immanes dolores non alio allevamento mitigasse feliciter, quam conten-

tissima

tissima cogitatione percurrendo, & quasi relegendo in memoria, quicquid unquam legisset.

Dumque Equuleo ipsum admoveret dira Arthritis, se literarium sibi met Ludum aperuisse intus, quo carnificinam tanquam Musarum cantu sopiret.

Contumax & immite malum quinque menses nil relaxavit. Quum jam eatenus remisisset, ut Medicinam pati, & audire, velle videretur, ‘ Succos pressos bibit *Noster* herbarum Cichoraei, Endiviae, Fumariae, Nasturtii aquatici, Veronicae aquaticae latifoliae, copia ingenti: Simul deglutiens abundantissime gummi ferulacea Asiatica.’ Inde ad Miraculum convaluit. *Diem, qua infirmior adhuc scholas privatas aperuit iterum, is fuit Jan. 11. 1723. publico civium Academicorum gaudio, festivisque illuminationibus celebratum fuisse, novistis.*

Alter Morbus, multo quoque validissimus Nostrum invasit sub finem anni 1727. ardentibus febribus tam saevus incubans; ut jam conclamatus, depositusque, censeretur.

Ab hoc tempore variis perpetua incommodis deteri, dejicique, BOERHAAVIUS; & tamen de Laboribus nihil relaxere. Succubuit itaque tandem fessum fractumque corpus, quantumvis e robore dolatum: Sed haud secus atque annosa succubuit quercus, quae nisi lentis, ponderosisque, ictibus sterni negat.

Praeludia ultimi mali ingruerunt medio ferme anno 1737. ‘ Quum persentiscere coepit tardantis molestias anhelitus lento gradu incrementes.

‘ Ac-

‘ *Accessere* A^o. 1738. insolitae arteriarum pul-
 ‘ sationes in dextra parte colli, & nunquam ante
 ‘ observatae micationes perturbatae in arteriis.
 ‘ Hanc perpendens, credidit subnasci inter cor &
 ‘ pulmones, obstacula motui vitali polyposa, cum
 ‘ dilatatione vasorum.’

Haec sunt omnia, quae in commentariolo vitae annotata reperiri.

En expressius quid, & deductius, quod Londinensi Amico, morbi naturam requirenti, rescriptum, 8. Sept. 1738. Id inter schedas inventum, suppressere nefas.

‘ Aetas labor, corporisque opima pinguitudo,
 ‘ effecerant, ante annum, ut inertibus refertum,
 ‘ grave, hebes, plenitudine turgens corpus, an-
 ‘ helum ad motus minimos, cum sensu suffoca-
 ‘ tionis, pulsu mirifice anomalo, ineptum eva-
 ‘ deret ad ullum motum.

‘ Urgebat praecipue subsistens prorsus, & in-
 ‘ tercepta, respiratio ad prima somni initia:
 ‘ Unde somnus prorsus prohibebatur, cum for-
 ‘ midabili strangulationis molestia.

‘ Hinc Hydrops pedum, crurum, femorum, scroti, praeputii, & abdominis.

‘ Quae tamen omnia sublata.

‘ Sed dolor manet in abdomine cum anxietate
 ‘ summa, anhelitu suffocante, & debilitate in-
 ‘ credibili: Somno pauco, eoque vago, per som-
 ‘ nia turbatissimo.

‘ Animus vero rebus agendis impar.

‘ Cum his luctor fessus, nec emergo:
 ‘ Patienter expectans Dei iussa, quibus resigno
 ‘ data;

' data; quae sola amo, & honoro unice.'

Quum cum Cl. *Oosterdykio*, qui BOERHAAVIO nostro adfiduus adfuit, atque pretioso Capiti amorem integerrimum, & curam tenerrimam, impendit, haec lineolas communicarem, simulque officiose rogarem Honoratiff. Collegam, vellet mihi *pleniorum Morbi Historiam* subministrare, quae diritatem mali Atrociffimi eminentioribus adhuc coloribus expingeret, regeffit sapiens, peritos Naturae & Artis nil plenius, expreffius, eminentius, defideraturos.

Percuffit me magnitudo animi; qua Viri fortes obarmati, quum fapientia eorum Religione corroboratur. Cl. *Oosterdykius* in *Verae Ifchuriae* tormentis, quae fupra quam dici potest, dira, faeva, formidolofa, extraordinario plane genere mali, nuper aliquot menses fuffinuit, atque exhaustit, fereno femper vultu, animoque, Amicis, qui dolorem testaturi veniebant, fe non *Stoicum* doloris contemptorem, fed *Christianum* doloris victorem, & verbo, & facto, demonftrabat. Eadem celfitudo, & exaggeratio *Christiana* firmitatis, ut BOERHAAVIUM nostrum nunquam reliquit, ita ex brevi hocce fcripto infignite relucet.

Tragoedias excitare folent, etiam in vulgatiorebus malis, imbecilles animi.

Fortiffimi virorum in gravioribus, fi forte, aut communem modum fupergreffis, adeo a Tragoediis non temperant, ut etiam in paratragediationes fe fe faepe efferri patiantur.

Utique

Utique laxamenti quid ferre credimus ferme, si querelis amarioribus nonnihil indulgeamus, in finum amicum effusis ac depositis.

BOERHAAVIUS immanibus doloribus adeo non fractus, dejectusque, ut semet semper altior iret. Certe quam magis intolerando eorum pondere allideretur; tam magis sese celsus erigere ille, in coelum adorabundus suspicere, paternam Dei manum osculari; consolatorem sese afflictissimae uxori, ac Familiae, praebere: placido, serenoque, spiritu, conturbatum suorum spiritum recreare. Eadem lenitas, & serenitas, postremas haec lineas, & *historiam Morbi*, dictavit. Qui quid quodque verbum ferat ponderis assequi valebit, cohorrescet ad infinitam molem molestiarum, anxietatum, suffocationum, & strangulationum, quam ne cogitatio quidem attingat, nedum ut ulla eam verba exprimant atque repraesentent.

Quanta fuerit diritas vel hinc colligere est, quod jam mense *Majo* pia pro BOERHAAVIO concipi potuerint vota, etiam ab iis quibus vita ipsa erat carior, ut, si supremus Arbiter annueret, quantocius finiretur. O dies! O hebdomadae! O menses! post talia vota extracti, usque ad *octavum Kalendas Octobreis*! Vos ego Testes cieo suprahumanae Patientiae & Constantiae; quae mihi multo Majorem offerunt BOERHAAVIUM in tanta Morte tanto animo sustinenda, quam in universo vitae cursu, Viri Maximi radios quaquaversum dimittente.

Spem fatis magnam restitutionis aliquot dierum spatio interfulsisse sub finem *Augusti*, novistis. Sed ea brevi ita extincta, ut pro Viri morte supplices preces fundere pietatis esset.

Ad finem quum res iret, praesentissima, & placidissima, mens animi duravit. Dolores, angoresque, abscessisse dixisses, si incredibilem illam tranquillitatem spectasses, atque divinam plane lenitudinem; sed erat victrix extremi certaminis Fides, quae Hostem saevum exarmans, & triumphans, jam beatam immortalitatem sub ultimo Mortis ictu, impetuque, auspicabatur.

In gloriosam illam sortem, haereditatemque Sanctorum in luce, Candidissima HERMANNI BOERHAAVII anima translata, atque immissa, die 23. Septembris, inter quartam & quintam matutinam, tribus mensibus & octo diebus *Septuagenario* minoris.

Finivit ita terris exemptus, Coelestiumque Choris adscriptus, *Magnus* noster BOERHAAVIUS! Finivit! O damnum irreparabile! O vulnus nullo unquam tempore leniendum! Sive *Domum* respiciamus, *Familiamque* universam, quae suum sibi *Fulcrum*, & *Decus*, ereptum lugent. Sive *Amicos* ubique Regionum ipsi devinctissimos, qui & ornamentum, & praesidium grande, sibi subtractum dolent. Sive *Civitatem*, & *Rempublicam*, quae omnis severi & antiqui moris perdidit speculum. Sive *Ecclesiam*, quae Exemplum Virtutum vere Christianarum amisit. Sive *Orbem Eruditum*, quem Scientiae & Doctrinae gloria implevit. Sive *Medicinam*, cum reliquo excellentissimarum

lentissimarum Artium Choro, quibus se maximum praestitit *Statorem*. Sive *Academiam* denique, quae BOERHAAVIUM ut *Lumen* suum, ac *Columen* illustre, conspirante omnium sensu, consensu, amore, honore, venerabatur.

Academia certe, quae decessu *principis Theologi*, immortaliter de se promeriti, moerore oppressam se sentit; sub conduplicato vulnere eo usque procumbit, ut erigere sese, ac emergere, non posse videatur.

Si tamen pia alloquium pati potest, unicum hocce profari liceat.

NON FINITUS est BOERHAAVIUS Noster: neque unquam FINIETUR. Non dicam illa translaticia. Vivit in pectoribus. Vivit in perenni nominis celebritate.

Haec publicum Tanti Viri desiderium irritarent magis, quam mitigarent.

Quid ergo dicam? Quid alloquii admovebo?

Vivit, vivit BOERHAAVIUS in *Medicina Hippocratica*, ita per ipsum instaurata, atque ex fundamentis solidissimis ad tantum firmamenti ac fastigii provecta, ut nutare nunquam possit: nedum ut ruinam metuendam habeat. Vivit in aeternis illis Monumentis, quae Oraculis *Hippocrateis* omnium seculorum consentiens laus, & admiratio, aequabit. Vivit in tot capitalibus ingeniis; BOERHAAVIANAE Medicinae cultoribus, ac propagatoribus, qui ex sapientissima Viri Schola, tanquam ex communi *Europae* seminario, exierunt, atque cunctas Regiones ejusdem aemulatione impleverunt. Vivit vel maxime, O

Academia! ut propius adhuc, potentiusque, lenimen dolori ad vitalia adacto applicem. Vivit in Honoratissimis Collegis, quibuscum *Provinciam Medicam* tam splendide administravit, amplificavit.

Ne quis auribus quid ambitiosius dari suspicetur.

Ipse BOERHAAVIUS, ab Illustribus Curatoribus, & Consulibus, pro impensissimo Eorum in rem *Academicam* studio, consultus, pio pectore testatum voluit, quod in publicum expromo.

Gratulari se *Academiae* fundatissimas res, opeque, cum aliis in Facultatibus, tum in *Medicina* sustinenda, atque summa cum dignitate ad egregium publicum propaganda.

Hanc certe *Quadrigae Virorum*, in artibus *Aesculapiis* absque controversia principum, innixam, cum splendorem, tum Celebritatem qua floreat, haud dubie tuituram.

‘ Non esse proinde, quod, hoc quidem rerum
‘ statu, alia Fulcra atque praesidia sapientiae
‘ Medicae circumspiciantur; quam quibus nunc
‘ ornata sit, atque subcincta.

‘ Clariss. OOSTERDYKIO certe, annis sibi &
‘ laboribus pari, eum profundissima Scientia
‘ consummatissimam, ac plane incomparabilem,
‘ Experientiam constare.

‘ Celeberrimos item, ALBINUM, ROYENIUM,
‘ GAUBIUM, aestumatissimos olim Discipulos,
‘ dein Collegas, commendationem excellentis-
‘ simae cum Indolis, tum Doctrinae, non im-
‘ plesse

‘ plesse solum, sed, consentiente omnium judicio, applausuque, exsuperasse.

‘ Sub tantis hisce praesidibus, scholam Hippocraticam perpetua sibi & incrementa, & ornamenta, posse promittere : quae Terras nunc ad jussa Omnipotentis relicturus, stationeque decessurus, ipse quoque firmissima cogitatione laetus praecipere, pioque in Academiam adfectu, & ore, praecinere auderet.’

In hoc Oraculo desit, supremaque sensa, & vota, consignavit Magnus noster BOERHAAVIUS, fidus, si quisquam, firmusque consulenti, & cordatissime, quae cogitaret, promere fuetus.

Vos praeclari Juvenes, qui Tanto Nomini, & Lumini, aeternam sacravistis venerationem, efflorescite ad magnum hocce Maximi Viri Exemplum, in omnem *Medicae Doctrinae; Sapientiaeque*, excellentiam atque ubertatem, & ut nobilia *Scholae Hippocraticae* germina nunc, dein lucida fidera, *Academias, Civitates, Aulas*, condecorate.

Corpus BOERHAAVIO obtigit robustum, compactum, torosum, viribus ultra fidem praepolens. Hoc a teneris fuga mollitiei omnis eduratum; atque ad labores injuriasque aëris ita obfirmatum, ut ventos, imbres; frigora, aestus; lassitudines, dolores; juxta contemneret. Eisdem in vegetam eximiamque staturam erecto, sub simplice specie grande quid inerat, & dignum; quod ex incessu, statu, motu omni, eminebat. In vultu multe cum sapientissimo *Graecorum* similitudo; tum ob clementer illud resimulatum Nasi; tum praesertim ob genuinum Urbanitatis

banitatis characterem, miti sapientia temperatum. Oculorum vigor aciem perspicacissimam mentis, & constantiam pectoris non se rebus, sed res sibi subjungentis, declarabat. Habuit & hoc cum Philosophorum principe commune, quod hosce animi indices, Vultum Oculosque, nec laeta magnopere diffunderent; nec tristia & ingrata obnubilarent. Paulo adductior tamen *Socrati* severitas; ut *BOERHAAVIO* hilarior fere inerat serenitas; quae nubeculas quoque aliorum frontibus poterat detergere. Haec altam mentis pacem ac tranquillitatem signans, Virtutis semet jucunde possidentis comes est, custosque.

Prudentia, Justitia, Temperantia, Fortitudo, nomina sunt, & soni magnifici, quibus semet oblectant, aliique alios in coelum evehunt, Mortales. Scilicet adumbratam harum excellentium laudum speciem tenuisse contenti ferme, ad expressam & eminentem earundem effigiem vix aspirant. Hoc sensu, judicioque, plus vice simplici *BOERHAAVIUM* audivi, cum diceret, multos se cernere *Christi* doctrinam professos: sed paucos discernere, qui vivam *Maximi* Magistri imaginem vere induerent, atque vita ipsa exprimerent. Ejusdem principii, quod non semel quoque, inter amica colloquia, hisce auribus excepi; primum Scholae *Christi* praeceptum a plerisque, qui se Ejus ferunt discipulos, praetervideri: *Discite a me, Mansuetum me esse, & Humilem corde, &c.* Hanc Christianam *Humilitatem*, ex vero jam sic dictam, quae coram im-

men-

mensitate Dei ita subsidit, ut ne tantillum quidem sibi arroget, tanquam virtutis florem, honoremque, unice amplectebatur; eamque non Naturae praestantioris, sed Gratiae opus, fructumque, agnoscebat: Non nisi instantissimis ardentissimisque precibus impetrandum. Hinc toto vitae decursu prima, & sanctissima, Viro cura, e strato ut levatus, a somnoque recens, sese per spatium Horae piis adorationibus meditationibusque, semotus ab arbitris, ipsa etiam Coniuge, totum daret: Atque mentem lumine Solis iustitiae differenaret. Sic demum, & vigorem, & robur, rebus agendis, officiisque tuendis, sibi constare, ut suis profitebatur; ita iisdem id ipsum pro vitae, magno mari commissae, gubernaculo, & ancora, commendatum voluit.

Non miror jam, si sapientia clarus BOERHAAVIUS, & instar excellentissimum omnis Doctrinae simul, & Virtutis, seculis praestans, tam modeste semper, tam demisse, de semet ipse senserit. Nempe qui Deo plenus; eo profundius in se fidit, quo altius in Deo scandit: Ut contra, quam magis Numine quis vacuus, tam magis ad omnem vanitatem, & arrogantiam, suomet impetu ventoque effertur; si vel ob Doctrinae reconditoris thesauros; vel ob eminentiora Naturae dona, ac bona, ei ab omnibus adplaudatur.

Ex hac mente Deo plena profectum quoque, quod *Bonitate proxime ad Dei naturam, & similitudinem, accedi*, ore cordi concinente dictitaret. Hanc sane Bonitatem ut omnis solatii, gaudiique, Radicem, toto adfectu & fovebat, & respirabat.

Hanc

Hanc Animae magnitudinem unicam agnoscebat ; hanc veram Fortitudinem ; quae vinci malo nescia, malum mansuetudine, & caritatis officiis, vel evincat, vel confutet, atque confundat. Ex eodem hocce nobiliore principio iram ita edomitam habuit, ut irasci non posse videretur.

Rogatus certe a me, ante hos decem admodum annos, quum immotum illud, & invictum mentis mansuetae, etiam asperis in occurribus, saepius cum admiratione notassem ; num vel posset irasci ? Aut qua tandem arte se ab ira penitus intactum praestaret ? Reposuit Candidus, se naturae quidem commotioris, & sic satis promptae ; sed prece, & meditatione quotidiana, non fraenari solum, verum etiam debellari, Hostem unum omnium maxime formidolosum.

Ecquid cernitis Animum vere Magnum, non rebus tantum humanis, sed etiam semet ipso, superiorem ? Ecquid percipitis, quam pulchris e radicibus virtutes BOERHAAVIANE effloruerint ; Seque in omnia munia vitae privatae, & publicae, constanti tenore, ac vigore, explicuerint ?

Has in fasciculum nunc porro colligare mihi liceat ; quod finem alias nullum nactura fit Oratio.

Recto oculo cuncta metiens, animum falsis acclinem non dedit. Nil cupere ; praesentia laudare ; sua sorte contentum esse ; Regnum censuit, & veras divitias.

Antique mediocritatis, frugalitatis, continentiae, specimen unicum, ostendit, non opes seculum corrupisse, sed molles animos ipsas secum
opes

opes corrumpere, atque in fomentum vanitatis, superbiae, luxus, emollire.

Laetis, tristibus, juxta par; eodem gressu, eodem vultu, adspexit, excepit, perambulavit, omnia.

Gratus ad excessum, si in Virtute excessus, nihil in vita suavius sibi duxit, quam bene de se promeritos, publice, privatim, celebrare: et officia, beneficia, sibi impertita, cum foenore rependere.

Vindictae cupiditati adeo non cedens, ut beneficiis injurias sibi illatas ulcisceretur: quin fervarit, qui ipsum perditum voluerant.

Munificus, & liberalis, in pauperes: Non tamen sub buccina, ac praecone.

Nullum Theatrum Virtuti Conscientia majus, pulcriusque, judicabat.

Amicis sic officia preastitit, ut vel nunquam, vel longo demum tempore post, ab aliis, si forte resciscerent, quantum ipsi deberent. Veriorem, firmiorem, teneriorem, Amicum terra non dedit; dederit.

Liberiorem, eundemque modestiorum, ac temperatiorem, in veritate cum promenda, tum tutanda, nulla secula tulerunt; ferent.

Rigidi servator honesti, nec deflexit inde; nec deflectere quemquam, quicum Ei res, patiebatur.

Personam nec in Judicio, nec in Confessu, accepit.

Ne Rex quidem, vultusve instantis Tyranni, solida Eum mente quaterere potuisset.

Nulli tamen personae debitam reverentiam unquam minuit.

Hominum indolem, & mores, physiognomone oculo inspicere, & pertentare, mire potens.

A suspicionibus integer plane, omnia in meliorem partem interpretabatur candidus; vel excusabat benignus.

Consilii promptioris, firmioris, pacatoris, & ad concordiam sancendam, sarcendamve, accommodatoris, nemo.

De rebus, scriptisve, suis, nihil sponte praedicabat.

Rogatus, ita respondebat, ut non suas Eum laudes quaerere, sed utilitatem rogantis, apparet.

Nemini detraxit; sed in laudibus aliorum frequens, & exultans, iisdem fruebatur quasi.

Obtrectatores suos tam placidus tulit, ut si quid laudabile haberent, id ipsum collaudaret; pejus latus transiens, vel & velans.

Calumniantium vuculas scintillis comparabat, sponte dilapsuris nisi sufflaveris.

Laceffitus sat crebro scriptionibus minus benignis, nihil rescripsit; veritati melius sic & consuli, & litari, existimans. *Invidiam* certe Medicina ipsa irritari. *Stuporem* extra fines Eruitionis positum. *Ignorantiam* non stupidam, sibimet & posse mederi, si inquirere velit; & malle sane per se, quum possit, quam per alium, errore exsolvi.

Laudabat tamen *Horatianum* illud;

- - Ri-

- - - - - *Ridiculum acri*
Fortius, & melius, magnas plerumque secat res :

si modo albus sal vitiosis humoribus Adversarii pellendis admoveretur.

Ipsa videlicet natura Eiron, & Urbanus, possidebat genus illud perelegans, cum gravitate falsum, atque omni lepore humanitatis imbutum, quod in *Socrate* admirata vetustas.

Hoc non jocos tantum suos, quibus nil liberalius, facetiusve, tingebat; sed & seria spargebat jucundissime.

Genus dicendi, docendique, temperatura admirabili Copiosi & Concisi conditum habuit.

Sunt qui multis verbis Nihil dicant. Sunt qui aliquid dicentes, multitudine verborum id ipsum onerent; quin obruant. Sunt qui paucis multa; sed obscurius. BOERHAAVIUS verborum parcus, profundos uberesque sensus lucide efferebat.

Ad nullam Doctrinam accessit, accessit autem ad omnes, quam non universam comprehenderit omnium Capax, vi superiore mentis & qua eundem esset confestim pervidentis, & eodem igneo vigore sese per omnia penetrantis.

Nemo Eum audire, nemo videri potuit; sine tributo illo quod magnitudo Genii, & ingenii eminentis, sua sponte impetrat.

In sua quisque Arte Virum Artifice ipso vel peritiorem, vel perspicaciorem, sentiebant, atque emirabantur; etiam sagacissimi.

Matutinas & Vespertinas horas studiis constanter dicavit. Media spatia publico concessa.

‘ Post peractos labores, equitationes exercitio se dabat. Ab eo prohibitus aegritudine cruris sinistri, & cruoris de renibus ructu, pedes se exercebat.

‘ Fessus, testudinis concentu solabatur lassitudinem; Musices amantissimus.’

Praecipue vero respirabat, & vivere sibi ac regnare videbatur, in peramoeno suburbano, cujus amplissimum fundum in *Paradisum Medicum* converterat, stirpibus Arboribusque Exoticis, quas coelum solumque *Batavum* pati potuit, ditissime instructum.

Ibi primaevam innocentiam gustans, a tumultu rerum, curarumque, secretus; *Paradisi* coelestis amoenitates praelibabat. Illuc Vita tam splendide transacta, Morte tam gloriose triumphata, evecto BOERHAAVIO, Epinicia accinere par est; & manibus dare Lilia plenis.

D I X I.

